

17 noyabr Azərbaycanda Milli Dirçəliş Günüdür!

IQTISADİYYAT

www.iqtisadiyyat.com

N45 (1092) 14-20 noyabr 2019-cu il

Həftəlik iqtisadi, ictimai-siyasi, müstəqil qəzet

Qiyməti razılaşma yolu ilə

Qəzet 1999-cu ildən çıxır

Azərbaycanda ekoloji durumun yaxşılaşdırılmasına mühüm töhfə

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva noyabrın 11-də Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Bakının Xətai rayonunda salınan yeni "Gənclik" parkında "Təbiətə naminə birləş, Həyatə naminə birləş!" layihəsi çərçivəsində ağacəkmə aksiyasında iştirak ediblər. Heydər Əliyev Fondunun icraçı direktoru Anar Ələkbərov dövlətimizin başçısına və birinci xanuma Xətai rayonunda Heydər Əliyev Fondu tərəfindən salınacaq yeni park barədə məlumat verib. Sonra Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva parkda ağac əkiblər. Dövlətimizin başçısının rəhbərliyi ilə ölkəmizdə həyata keçirilən siyasətin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşının sosial məsələlərinin həllini, onların sağlamlıqlarının qorunmasını prioritet məsələlərdən biri kimi müəyyənləşdirib. Bu istiqamətdə indiyədək çox sayda layihələr icra olunub. Bu layihələr sırasında əhalinin sağlam ekoloji mühitdə yaşaması məsələsinə də xüsusi diqqət yetirilir. Ölkəmizdə həyata keçirilən ekoloji siyasət nəticəsində yeni yaşıllıqların salınması, mövcudlarının qorunması ilə yanaşı, eyni zamanda, əvvəllər heç bir yaşıllıq olmayan sahələrdə də ağacəkmə aksiyalarının keçirilməsi Azərbaycanda ekoloji durumun yaxşılaşdırılmasına mühüm töhfələr verir, yaşıllıq zonalarının sahəsini artırır. Azərbaycanda ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması üçün dövlət səviyyəsində həyata keçirilən layihələrə birinci xanım Mehriban Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondu da xüsusi diqqət yetirir. Ölkəmizdə yeni yaşıllıqların salınmasında və mövcud yaşıllıq sahələrinin qorunmasında Fondun töhfəsi olduqca böyükdür. Bu məsələdə Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, IDEA İctimai Birliyinin təsisçisi və rəhbəri Leyla Əliyevanın təşəbbüsü və dəstəyi ilə ekoloji durumun daha da yaxşılaşdırılması, yeni yaşıllıqların salınması məqsədilə icra olunan layihələrin də mühüm rolu var. Bu baxımdan Heydər Əliyev Fondunun "Təbiətə naminə birləş, Həyatə naminə birləş!" layihəsi xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bakıda və respublikanın müxtəlif rayonlarında ağacəkmə aksiyalarının təşkilini nəzərdə tutan layihə ətraf mühitin mühafizəsinin vacibliyini insanların, xüsusilə gənc nəslin diqqətinə çatdırır və onları ekoloji problemlərin aradan qaldırılması istiqamətində mübarizədə birgə fəaliyyətə səsləyir. Layihənin məqsədi, eyni zamanda, insanları nəcib təşəbbüslər ətrafında birləşdirməyə yönəlib.

Milli Məclisdə 2020-ci ilin dövlət büdcəsi layihəsinin müzakirəsinə başlanılıb

Noyabrın 12-də Milli Məclisin növbəti plenar iclası keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Baş Naziri Əli Əsədov və hökumətin üzvləri iclasda iştirak ediblər. İclası açan Milli Məclisin Sədri Oqtay Əsədov "Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsi və büdcə zərfinə daxil olan digər qanun layihələrinin müzakirə ediləcəyini bildirib. Gündəliyə 11 məsələnin daxil edildiyini vurğulayan Sədr bugünkü iclasın ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə qəbul edilən Konstitusiyaya Gününə təsadüf etdiyini deyib və bu münasibətlə iclas iştirakçılarını təbrik edib.

Gündəliyin təsdiqindən sonra çıxış edən Sədr Oqtay Əsədov deyib: "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin uğurlu inkişaf strategiyası 2019-cu ilin ötən dövründə də iqtisadiyyatın yüksəlişini təmin edib. Ölkənin bütün makroiqtisadi göstəricilərində artım müşahidə olunur.

Ötən ilin aprelində möhtərəm prezidentimizin andıçmə mərasimindəki çıxışında müəyyənləşdirdiyi strateji istiqamətlər üzrə həyata keçirilən islahatlar iqtisadi inkişafımıza yeni dinamika gətirib. İqtisadiyyatın dövlət tərəfindən tənzimlənməsi sahəsində, xüsusən vergi və gömrük sisteminə islahatlardan sonra bu gün genişmiqyaslı struktur islahatları aparılır, dövlət idarəçiliyinə yeni yanaşmalar tətbiq edilir, o cümlədən gələcəkdəki siyasəti həyata keçirilir.

Ona görə də tamamilə məntiqlidir ki, Dünya Bankının hazırladığı sonuncu "Doing Business" hesabatına əsasən, Azərbaycan dünyanın 20 ən islahatçı ölkəsindən biri olub. Biznesə başlama göstəricisinə görə ölkəmiz dünyada 9-cu yeri tutur. Azərbaycanda ardıcıl xarakter daşıyan islahatlar iqtisadi inkişaf üçün əvvəlki illərdə yaradılmış potensialı daha da möhkəmləndirir və artırır.

Oqtay Əsədov vurğulayıb ki, parlamentə təqdim edilən sənədlərdən göründüyü kimi, iqtisadi göstəricilərin artımı 2020-ci ildə də davam edəcək. İlk növbədə bunu söyləmək lazımdır ki, gələn il dövlət büdcəsinin gəlirləri 24,1 milyard

manat, xərcləri 26,9 milyard manat olacaq. Bu, cari ilin göstəricilərindən müvafiq olaraq 4,2 faiz və 6,8 faiz çoxdur.

"Proqnozlara görə, əsas iqtisadi göstərici olan ümumi daxili məhsul 3 faiz, o cümlədən qeyri-neft sektorunda yaradılacaq məhsul 3,8 faiz artacaq. Bunun nəticəsində ümumi daxili məhsulda qeyri-neft sektorunun payı 70 faizə yaxınlaşacaq.

Hər il olduğu kimi, 2020-ci ilin dövlət büdcəsi də əhalinin sosial rifahının yüksəlməsinə, dövlətin milli təhlükəsizliyinin və müdafiə qabiliyyətinin güclənməsinə, iqtisadiyyata investisiya qoyuluşunun daha da artmasına, kənd təsərrüfatının stimullaşdırılmasına, dövlət borcu üzrə öhdəliklərin icrasına möhkəm maliyyə əsasları yaradır. Növbəti ilin dövlət büdcəsinin xərclərinin strukturunda diqqəti cəkən mühüm məqamlardan biri cari xərclərin həcmnin artmasıdır. Belə ki, 2020-ci ildə cari xərclərin həcmi bu ilə nisbətən ciddi şəkildə, yəni 40 faizə yaxın artacaq.

Ölkə üçün strateji sahələr olan təhsil xərcləri 38 faizdən çox, elm xərcləri 42 faiz, müdafiə və təhlükəsizlik xərcləri 21 faiz artırılacaq.

Digər strateji sahələrdə də ciddi artımlar nəzərdə tutulur.

Büdcə sənədlərindən göründüyü kimi, 2020-ci ilin büdcəsi də sosialyönümlü olacaq. Gələn il sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri 31 faiz artırılacaq. Nəticədə dövlət büdcəsinin xərclərində sosialyönümlü xərclərin xüsusi çəkisi 39 faizə yaxınlaşacaq.

2019-cu ildə həyata keçirilmiş iki sosial paketin icrasının gələn il davam etdirilməsi üçün 4 milyard manatadək əlavə vəsait nəzərdə tutulub.

Qeyd etmək istərdim ki, bu sosial paketlərin əhatə dairəsinə 4 milyon 200 min nəfər, bütövlükdə isə hər bir azərbaycanlı ailəsi düşür. 2020-ci ildən icbari tibbi sığortanın tətbiqi ilə əlaqədar olaraq səhiyyə xərcləri 1 milyard 369 milyon manata çatdırılır. Məcburi köçkünlərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə və mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılmasına göstərilən daimi diqqət gələn il də davam etdiriləcək.

(davamı 2-ci səh.)

Təhlükəsizlik İdarəsi

Milli Dirçəliş Günü münasibətilə
həmvətənlərimizi təbrik edir,
vətənimizin müstəqilliyinin
əbədi olmasını arzulayır!

14-20 noyabr 2019-cu il

Ziyad Səmədzadə: “Bakı Zirvəsi Azərbaycanın növbəti tarixi uğuru oldu və bu uğur ölkəmizi növbəti qələbələrində, zəfərlərində, hədəflərində çatdıracaq”

Müasibimiz Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri, akademik Ziyad Səmədzadədir:

- Ziyad müəllim, bu yaxınlarda ölkəmiz daha bir mötəbər tədbirə - Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçılarının XVIII Zirvə Görüşünə yüksək səviyyədə ev sahibliyi etdi. İstədik ki, həmin tədbirə keçməzdən əvvəl Qoşulmama Hərəkatının yaxın keçmişinə, yaranma dövrünə ekskurs edək, onun meydana gəlmə səbəbləri və məqsədlərinə toxunmaq. Sizcə, belə bir Hərəkat hansı zərurətdən yaranıb?

- Bildiyiniz kimi, son 60-70 ildə, xüsusilə, İkinci Dünya müharibəsindən sonra dövlətlərin, xalqların problemlərini, onların üzləşdikləri çətinlikləri birlikdə müzakirə və həll etmək, eyni zamanda, dünya düzünün müəyyən mənaəda formalaşdırmaq, istiqamətləndirmək üçün hər kəsin etibar və etimad etdiyi beynəlxalq təşkilata ciddi ehtiyac yaranmışdı. Həmin vaxt bu zərurətdən irəli gələrək Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) yaradılmasına qərar verildi. İlk dövrlər bu təşkilat səmərəli fəaliyyət göstərirdi, sonra bəzi üzv dövlətlər, xüsusilə, donorluq edən supergüclər tərəfindən təsir altına alınmağa başlandı. Dünyada sülhün, əmin-amanlığın, təhlükəsizliyin, dinc yanaşı və birgəyaşayışın təmin edilməsi məqsədilə yaradılmış təşkilat tədricən üzv dövlətlərin bir çoxuna, xüsusilə öz müstəqil inkişaf xətti ilə addımlamağa qərar verən dövlətlərə qarşı bir növ təsir, təzyiq vasitəsinə çevrildi. Eyni zamanda, qurumun özünün qəbul etdiyi qərarlar, qətnamələr elə onun bəzi üzvlərinin qeyri-konstruktiv mövqeyi üzündən havadan asılı qaldı. Buna nümunə kimi, Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin tənzimlənməsi ilə bağlı 4 qətnamənin hələ də işğalçı və təcavüzkar Ermənistan tərəfindən icra olunmamasını göstərmək olar. BMT Təhlükəsizlik Şurasının (TS) 4 məlum qətnaməsi 26 ildir ki, icra olunmur və çox təəssüflərsə, adıçəkilən qurum da buna seyrçi qalır. Son bir neçə çıxışında Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev də BMT-də ciddi islahatlara ehtiyac duyulduğunu açıq şəkildə vurğulayıb. Həmçinin, dünyanın 20 iqtisadi nəhəngindən olan qardaş və dost Türkiyənin Prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğan da öz çıxışlarında “Dünya 5-dən böyükdür” ifadəsini dilə gətirir. Burada da BMT yaranan gündən bu günə kimi onun veto qoymaq hüququna yalnız 5 ölkənin - ABŞ, Rusiya, Böyük Britaniya, Fransa və Çin malik olmasına etiraz bildirilir, TS-nin daimi üzvlərinin sayının artırılmasının və hər bir qitənin, materikin burada ədalətli şəkildə təmsil olunmasının vacibliyi xatırladılır. Hesab edirəm ki, BMT-nin daha çevik və işlək mexanizmi kimi fəaliyyət göstərməsi, dünyada ədalətin, təhlükəsizliyin, dinc yanaşı yaşamanın təmin olunması baxımından həm Azərbaycan, həm də Türkiyə prezidentinin çağırışları, təklifləri olduqca dəyərlidir. Bunlar mütləq və mütləq nəzərə alınmalı, reallaşdırılmalıdır.

Fikrimin davamı olaraq, BMT və ondan sonra yaranan, yenə də dövlətləri öz nüfuz dairəsinə salmaq istəyən supergüclərin nəzərəəndə olan digər hərbi-siyasi-iqtisadi beynəlxalq təşkilatların bir çox hallarda ikili standartlar siyasətinin nəticəsi olaraq, dünyada daha səmərəli, daha müstəqil beynəlxalq və regional qurumların yaradılmasına start verildi. Çünki bir çox dövlətlər onların problemlərini, iqtisadi siyasətini qütb arasında qarşıdurmaya cəlb edilməmələri üçün Qoşulmama Hərəkatını təsis etdilər. Əsas məqsədi beynəlxalq hüquqa hörmət əsasında dünyada sülh, təhlükəsizlik və inkişafa yardım etmək olan Hərəkat konkret tarixi kontekstdə yaranmasına baxmayaraq, müasir dünyada da öz aktuallığını itirmir və Hərəkat daxilində razılaşdırılmış mövqə BMT Baş Assambleyası qərarlarında qərarların qəbuluna təsir baxımından əhəmiyyətli rol oynayır. Hərəkatın yaradılmasının və fəaliyyətinin əsas prinsiplərindən biri onun üzvləri arasında əmək-

daşlıq üçün forum rolunu oynamasıdır. Qeyri-iyerarxik xarakter daşıyan, idarəçiliyi rotasiya əsasında dəyişən təşkilatın hazırda 120 üzvü, 17 müşahidəçi dövləti və 10 müşahidəçi beynəlxalq təşkilatı var. Təşkilata üzvlük prinsipləri isə hələ təşkilatın təsis olunmasından əvvəl - 1955-ci ildə İndoneziyanın Bandung şəhərində keçirilən Konfrans zamanı qəbul edilmişdir. “Bandung prinsipləri”ndə isə bunlar ehtiva olunmaqdadır: BMT Nizamnaməsinin məqsəd və prinsiplərinə, eləcə də əsas insan hüquq və azadlıqlarına hörmət etmək; dövlətlərin ərazi bütövlüyü və suverenliyinə hörmət etmək; sayından asılı olmayaraq bütün irqilərin və xalqların bərabərliyini tanımaq; digər dövlətlərin daxili işlərinə qarışmaqdan çəkinmək; BMT Nizamnaməsi qərarlarında hər bir dövlətin özünü fərdi və ya kollektiv şəkildə müdafiə etməsi hüququna hörmət etmək; böyük dövlətlərin hər hansı xüsusi maraqlarına xidmət etmək üçün kollektiv müdafiə tədbirlərinin istifadəsindən çəkinmək; digər dövlətin ərazi bütövlüyünə və siyasi müstəqilliyinə qarşı yönəlmiş hər hansı bir fəaliyyətdən, eləcə də güc tətbiq etməkdən və güc tətbiq etməklə hədələməkdən imtina etmək; BMT Nizamnaməsinə uyğun olaraq bütün beynəlxalq mübahisələri dinc, sülh yolu ilə həll etmək; qarşılıqlı maraq və əməkdaşlıqı təşviq etmək və ədalət və beynəlxalq öhdəliklərə hörmət etmək.

Hesab edirəm ki, bunlar olduqca vacib və əhəmiyyətli məqamlardır. Çünki bu gün dünyada hələ də dövlətlərin, ölkələrin daxili işlərinə qarışmaq, müdaxilə etmək, onları asılı vəziyyətə salmaq, ərazi bütövlüyünün dəyişdirilməsinə yönələn addımlar atmaq kimi qorxulu və təhlükəli tendensiyalar davam etməkdədir. Orta və Yaxın Şərqdə, bəzi Afrika ölkələrində baş verənlər, o cümlədən 31 ildə üzləşdiyimiz, xüsusilə, müstəqillik əldə etdiyimiz 28 ildə yaşadığımız Qarabağ problemi, digər çətinliklər bunlara əyani sübutdur. Oudur ki, Qoşulmama Hərəkatının məhz yuxarıda qeyd edilən prinsipləri əldə rəhbər tutması dövrümüzü, reallığımız üçün olduqca vacibdir və əhəmiyyətlidir. Bu prinsiplərin yerinə yetirilməsi, təmin edilməsi istiqamətində də hər kəs, bütün üzv dövlətlər öz səylərini daha da artırmalı, fəaliyyətlərini daha da gücləndirməli və sıxlaşdırmalıdır...

- Yeri gəlmişkən, digər beynəlxalq və regional qurumlardan fərqli olaraq, Qoşulmama Hərəkatının daimi orqanı və mənzil qərarı yoxdur...

- Doğrudur və bəlkə də bu, Hərəkatı digər təşkilatlardan fərqləndirən əsas məqamlardan, özəlliklərdən biridir. Hərəkat BMT-nin mənzil qərarı haqqında yerləşən Əlaqələndirici Büro vasitəsilə təşkilatın Sədri və üzv dövlətlərin nümayəndəlikləri tərəfindən idarə olunur. Büro Hərəkatın daimi əsasda fəaliyyət göstərən və təşkilatdaxili əlaqələndirmə işlərini tənzimləyən əsas orqanıdır. Büro vasitəsilə Hərəkat öz üzvlərinin BMT orqanlarında vahid mövqedən çıxış etməsinə əlaqələndirir. Büroya rəhbərliyi təşkilatın sədri olan dövlətin BMT yanında daimi nümayəndəsi həyata keçirir. Həmçinin, Hərəkata sədrlik müxtəlif regional qruplardan olan dövlətlər arasında üç ildən bir rotasiya edir. Müvafiq regional qrupdan namizədliyini təqdim etmiş dövlət təşkilatın Sammiti vaxtı bütün üzv dövlətlərin razılığı ilə Sədr seçilir. Sədr dövlət üç illik sədrlik müddətinin əvvəlində Zirvə Görüşünə və sədrliyinin axırını ilində nazirlər iclasına ev sahibliyi edir. Hərəkata üzv dövlətlərin BMT Təhlükəsizlik Şurasındakı qruplaşması (“Caucus”) təşkilatın vacib orqanlarından biri olmaqla, adıçəkilən qurum üzvlərinin TS-dəki mövqələrinin təmin olunmasına xidmət edir. TS-yə seçilmiş Hərəkat üzvlərindən ibarət olan bu qruplaşmanın fəaliyyəti Əlaqələndirici Büro vasitəsilə tənzimlənir. Hərəkatın digər vacib struktur bəlişləri Birgə Əlaqələndirmə Komitəsidir. Metodologiya üzrə Kartagena (1996) sənədinə əsasən bu Komitənin əsas funksiyası inkişaf etməkdə olan dövlətlərin maraqlarının beynəlxalq aləmdə birgə müdafiə olunması üçün Hərəkat üzvü olan dövlətlər ilə “77-lər Qrupu” arasında əlaqələndirmə və əməkdaşlığın aparılmasıdır.

BMT Baş Assambleyasının ümumi debatları çərçivəsində nazirlər səviyyəsində görüşlər sentyabr ayında Nyu-Yorkda ke-

çirilir. Bu görüşlərdə Baş Assambleyanın gündəliyi müzakirə edilir və birgə mövqə nümayiş etdiriləcək məsələlər üzrə qərarlar qəbul edilir.

- Ziyad müəllim, istərdik ki, bu məqamda Azərbaycanla Qoşulmama Hərəkatının əməkdaşlığına da toxunmaq...

- Ölkəmiz müstəqillik əldə etdikdən, 1992-ci ildə BMT-yə rəsmən üzv qəbul edildikdən sonra bütün dövlətlərlə əməkdaşlıq münasibətlərini inkişaf etdirməyə yönəlmiş xarici siyasət kursu və heç bir hərbi blokla qoşulmadan balanslı siyasət həyata keçirir. Ölkəmiz heç bir hərbi blokda təmsil olunmur və hər bir dövlətlə ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıqda, tərəfdaşlıqda maraqlı olduğunu təkcə bəyanatlarla deyil, səmimi, əməli addımlarla da nümayiş etdirir. Azərbaycan bu gün dünyanın taleyüklü problemlərinin geniş şəkildə müzakirə olunduğu siyasi, iqtisadi, hərbi, humanitar dialoq məkanıdır. Məhz bu

səbəbdən, ölkəmiz müşahidəçi statusuna malik olduğu Qoşulmama Hərəkatına 2011-ci ildə tam hüquqlu üzv olmaq qərarını almışdır. Azərbaycan Respublikası 26 may 2011-ci il tarixində İndoneziyanın Bali adasında Hərəkata üzv olan dövlətlərin yekdil dəstəyini əldə edərək, Hərəkata tam hüquqlu üzv qəbul olunmuşdur. Sözügedən tədbirdə Xarici İşlər naziri cənab Elmar Məmmədovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə təmsil olunan Azərbaycan tərəfi Hərəkatın üzvü olaraq, Hərəkatın prinsiplərinə və məqsədlərinə bağlı olduğunu bəyan etmişdir. Hərəkata üzv olduğumuz nisbətən qısa müddət ərzində Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi barədə beynəlxalq ictimaiyyətin geniş diqqətində məlumatlılıq daha da artmış və təşkilatın daxili prosedur və sənədlərində Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həllinə davamlı olaraq dəstək əks olunmuşdur. Qeyd edək ki, sonuncu Margarita Sammitinin yekun sənədində Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü çərçivəsində həllinə dəstək ifadə edən bəndlə yanaşı, BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının 26-27 aprel 2016-cı il tarixlərində Bakıda keçirilmiş 7-ci Qlobal Forumunu alqışlayan və Qoşulmama Hərəkatının növbəti sammitinin Azərbaycanda keçirilməsi barədə bəndlər daxil edilmişdir. Çox sevindirici və əlamətdar haldır ki, artıq həmin bəndlərdəki müddəalar reallıqda da öz əksini tapdı. Oktyabrın 25 və 26-da paytaxt Bakı Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçılarının XVIII Zirvə Görüşünə çox yüksək səviyyədə, uğurla və layiqincə ev sahibliyi etdi. “Bandung Prinsiplərini rəhbər tutmaqla müasir dünyanın çağırışlarına birgə və adekvat cavab verilməsinin təmin etmək” mövzusunda keçirilən XVIII Zirvə Görüşündə 60-a yaxın ölkənin dövlət və hökumət başçıları, həmçinin beynəlxalq təşkilatların rəhbərləri iştirak etdilər. Ümumilikdə Zirvə Görüşünə 160-a yaxın ölkənin və beynəlxalq təşkilatın nümayəndələri qatıldılar. Xüsusilə də, 20-cü əsrin iqtisadi möcüzələrindən sayılan Malayziyanın 94 yaşlı Baş naziri Mahathir Bin Mohamadla olan görüşü burada qeyd etmək istərdim. Bu yerdə xatırladım ki, Malayziyanın dünyanın iqtisadi möcüzələrindən birinə çevrilməsinin banisi olan Mahathir Bin Mohamad bundan öncə də ölkəmizdə səfərdə ol-

muşdu. Həmin vaxt Azərbaycanda keçirilən mötəbər beynəlxalq tədbirlərdən birində iştirak edən Baş nazir bu dəfə rəsmi şəxs qismində Azərbaycana səfər etdi.

“Qoşulmama Hərəkatının Sammitinin burada baş tutacağını öyrənəndə səbirsizliklə yenidən Azərbaycana gəlməyi gözləyirdim. Əlaqələrimiz yaxşıdır. Əlbəttə ki, əlaqələrimiz çox yaxın deyil, çünki Malayziyada Azərbaycan haqqında çox şeyi bilmirik. Bakı haqqında bilirik, lakin Azərbaycan haqqında o qədər də məlumatlı deyilik. Düşünürəm ki, Azərbaycan haqqında tarixən maraqlı şeylər var və bu, bir çox ölkələri buraya cəlb edəcək. Xüsusilə Həcc ziyarətini etdikdə biz geri qayıtdıqda buraya gələ bilirik”, - deyən Baş nazir Azərbaycan Prezidenti ilə söhbətində ölkəsinin bütün məsələlərdə neytrallıq nümayiş etdirdiyini və hamı ilə dost olmaq istədiyini vurğuladı.

sənədi, Bakı Bəyannaməsi və Azərbaycan xalqına və hökumətinə təşəkkür sənədlərində Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə, suverenliyinə, Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin də BMT TS-nin məlum qətnamələri əsasında həllinə növbəti ciddi dəstək ifadə olundu. Bu baxımdan, Qoşulmama Hərəkatının Zirvə Görüşünün Bakıda keçirilməsi bir uğur idisə, ikinci uğur məhz 120 dövlət tərəfindən Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə dəstəyini ifadəsi, Ermənistanın işğalçı dövlət kimi tanınması idi. Hesab edirəm ki, bu, mütləq şəkildə 31 ildən artıq davam edən və Ermənistanın destruktiv fəaliyyəti üzündən çözümlünü tapmayan Qarabağ münaqişəsinin sülh və danışıqlar yolu ilə müsbət həllinə öz töhfələrini vermisi olacaq.

Çıxışında, həmçinin Azərbaycanın dünyanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsindəki roluna toxunan dövlət başçısı ölkəmizdə enerji təhlükəsizliyinin təmin olduğunu, Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun hesabatına əsasən, elektrik enerjisinin əlçatanlıq əmsalına görə Azərbaycan dünyada ikinci yeri yüksəldiyini dedi və əlavə etdi ki, Azərbaycan, eyni zamanda, bir sıra ölkələrin enerji təchizatçısıdır. Yəni, Asiya və Avropa qitələri arasında körpü rolunu oynayan Azərbaycan açıq dənizə çıxışı olmayan ölkə kimi bir sıra regional nəqliyyat layihələrinin təşəbbüskarı və icraçısıdır. Konkret olaraq, Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizləri layihələrinin fəal iştirakçısı olaraq, hazırda digər mühüm layihələr - Cənub-Qərb və Şimal-Qərb layihələri üzərində çalışır. Beləliklə, Azərbaycan etibarlı tranzit ölkəsi kimi çoxtərəfli beynəlxalq əməkdaşlığa öz dəyərli töhfəsini verir.

Çıxışı zamanı, eyni zamanda, iqlim dəyişikliyinə global təhlükə olduğunu diqqətə çatdıran dövlət başçısı ölkəmizin onun fəsadlarına qarşı mübarizə üzrə beynəlxalq səyləri dəstəklədiyini ifadə etdi. Bildirdi ki, Azərbaycan Paris Sazişini ratifikasiya etmiş, baza ili - 1990-cı ilə müqayisədə 2030-cu ilə istilik effekti yaradan qazların emissiyalarını səviyyəsində 35 faiz azalmanı hədəf kimi götürmüşdür. Elektrik enerjisinin istehsalı üçün Azərbaycanı ancaq ekoloji təmiz qaz və su elektrik stansiyalarından istifadə olunur. Belə bir məsələnin diqqətə çatdırılması da olduqca əhəmiyyətli və vacib idi. Çünki iqlim dəyişikliklərinin fəsadları hər gün yaşanır, müşahidə olunur və bu fəsadlara qarşı səylərin birləşdirilməsi və artırılması bu gün dünyanın ən prioritet məsələlərindən biridir. Bu fəsadların qarşısı birgə alınmasa bizi daha böyük fəlakətlər və təhlükələr gözləyir bilər.

Çıxışlarda terrorçuluqla mübarizə, münaqişələrin həlli ilə bağlı beynəlxalq əməkdaşlığın daha da möhkəmləndirilməsi, beynəlxalq hüquq və öhdəliklərin yerinə yetirilməsi, kütləvi qırğın silahlarının yayılmasının qarşısının alınması, qaçqınlar problemi, yoxsulluğun azaldılması, ətraf mühitin qorunması, üzv ölkələr arasında iqtisadi-ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi və digər məsələlərlə bağlı fikirlər diqqətə çatdırıldı. Çıxış edənlər mövcud problemlərin həllində Qoşulmama Hərəkatının kifayət qədər güclü mövqelərə malik olduğunu deyərək, 60 il bundan qabaq qəbul olunan Bandung prinsiplərinin bu gün də aktual olması fikrində həmrəylik nümayiş etdirdilər.

Zirvə Görüşünün sonunda isə 4 yekun sənəd qəbul olundu ki, bunlar da hər biri olduqca vacib və əhəmiyyətli sənədlər idi. Beləliklə, Azərbaycan Respublikası 2019-2022-ci illərdə Qoşulmama Hərəkatına sədrlik edəcək. Bu isə ölkəmizin dünyadakı yerinin, rolunun artırılmasında, möhkəmləndirilməsində çox mühüm rol oynayacaq. Dünya bu illər ərzində bir daha Azərbaycan reallıqlarına, haqiqətlərinə şahidlik edəcək, ölkəmizin inkişafını, tərəqqisini izləyəcək. Ən əsası isə Qarabağ haqiqətlərinin dünyaya olduğu kimi çatdırılmasında önəmli bir tribuna rolunu oynayacaq. Dünya bir daha Ermənistanın işğalçılıq, təcavüzkarlıq siyasətinin əsl mahiyyətini, iç üzünü görmüş olacaq. Bir sözlə, Bakı Zirvəsi Azərbaycanın Zirvəsi, Azərbaycanın növbəti tarixi uğuru oldu və bu uğur ölkəmizi növbəti qələbələrində, zəfərlərinə, hədəflərinə çatdıracaq.

Müasibəni apardı: Kamil

Bankların qeyri-faiz gəlirləri artıb

Azərbaycanda fəaliyyət göstərən 30 bankdan 8-nin bu ilin yanvar-sentyabr aylarındakı qeyri-faiz gəlirləri ötən ilin eyni dövrünə nisbətən az olub. Bunlar "Rabitəbank", "Premium Bank", "Yapı Kredi Bank Azərbaycan", "Atabank", "Amrah Bank", "Ziraat Bank Azərbaycan", "Günay Bank" və "Nikoyl Bank"dır. Ön az azalma

"Rabitəbank"da (0,5%), ən çox azalma isə "Nikoyl Bank"da (26,8%) qeydə alınıb. 2 bank - "Access Bank" və "Bank VTB Azərbaycan" bu ilin 9 ayında qeyri-faiz gəlirləri əldə etsə də, ötən ilin eyni dövründə qeyri-faiz zərəri ilə üzləşib, 1 bank - Pakistan Milli Bankının Bakı filialı isə bu ilin yanvar-sentyabr aylarında qeyri-faiz gəlirləri əldə etsə də, ötən ilin eyni dövründə əldə etməyib. Odur ki, bu bankların maliyyə göstəricilərinin dinamikasını hesablamaq mümkün olmayıb. Qalan 19 bankın isə qeyri-faiz gəlirləri illik müqayisədə artıb. Ön yüksək dinamika "Xalq Bank"da (3,5 dəfə), ən aşağı dinamika isə "AGBank"da və "Bank BTB"da

(0,5%) qeydə alınıb. Azərbaycanda fəaliyyət göstərən banklardan 6-nın bu ilin yanvar-sentyabr aylarındakı qeyri-faiz gəlirləri 50 milyon manatdan çox olub. Həmin banklar "Kapital Bank" (113,274 milyon manat), "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" (100,335 milyon manat), "PAŞA Bank" (51,756 milyon manat), "Bank Respublika" (36,943 milyon manat), "Access Bank" (25,581 milyon manat) və "AG-Bank"dır (23,578 milyon manat). Qalan 24 bankdan 6-da qeyri-faiz gəlirləri 10-20 milyon manat arasında, 16 bankda 1-10 milyon manat arasında, 2 bankda isə 1 milyon manatdan azdır.

Azərbaycanın bank sektoru Bazel III standartlarına keçməyə hazırlaşır

Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası Bazel III standartlarına keçid çərçivəsində likvidlik riskinin idarə olunması istiqamətində likvidliyin təminatı əmsalının tətbiq olunmasını nəzərdə tutur. Qeyd olunub ki, hazırda Bazel III standartları üzrə müəyyən addımlar atılır. Bazel III standartlarında nəzərdə tutulan sistem banklara diferensial yanaşma tətbiq edir. Hazırda bu banklarda kapital adekvatlığı və maliyyə levereci əmsalı üzrə minimal normativ

tələblər digər banklarla müqayisədə fərqlidir. Bazel III standartları bankların iqtisadi və maliyyə şoklarına qarşı dayanıqlığının artırılması, risklərin idarə olunması prosesinin təkmilləşdirilməsi, bankların şəffaflığının və informasiyanın ictimaiyyətə açıqlanması xüsusiyyətlərinin artırılması, bankların kapitalının dayanıqlığının təmin olunması və bankların minimal likvidliliyi üzrə əmsalların müəyyənləşdirilməsi kimi məqsədlərin reallaşdırılması tələblərini irəli sürür.

14-20 noyabr 2019-cu il Biznes kreditlərinin verilməsində artım müşahidə edilir

"Bank Respublika" ASC-də biznes kreditləri istehlak kreditləri ilə müqayisədə daha çox artıb. Banka istinadən xəbər verilir ki, 30 sentyabr 2019-cu il tarixində "Bank Respublika" ASC-nin müştərilərə verdiyi 454 milyon 765 min manat cəmi kreditlərin 326 milyon 656 min manatını və ya 72%-ni biznes kreditləri, 77 milyon 502 min manatını və

ya 17%-ni istehlak kreditləri, 49 milyon 880 min manatını və ya 11%-ni daşınmaz əmlak kreditləri, 725 min manatını digər kreditlər təşkil edib. Ötən ilin sonu ilə müqayisədə biznes kreditləri 84 milyon 296 min manat və ya 34,8%, istehlak kreditləri 22 milyon 690 min manat və ya 41,4%, daşınmaz əmlak kreditləri isə 4 milyon 105 min manat və ya 9% artıb.

AtaBank-ın ənənəvi əmanət kampaniyası başlayır

"AtaBank" ASC 26-cı ildönümündə ənənəvi əmanət kampaniyasına start verdi. Hər kəsin səbirsizliklə gözlədiyi hədiyyəli əmanət kampaniyası bu dəfə "Yeni ilə iPhone ilə" adı altında başlayır və müştərilərə daha cəlbedici hədiyyələr təklif edir. Kampaniya çərçivəsində, 12.11.2019–31.12.2019-cu il tarixləri arasında AtaBank-da əmanət yerləşdirən müştərilər şərtlərə uyğun istədikləri hədiyyəni seçmək hüququna malikdirlər. Əmanətçilərə müqavilə ilə birgə hədiyyələrin siyahısı təqdim olunur və müştərilər yerləşdirdikləri məbləğə uyğun olaraq hədiyyə seçimi edirlər. Belə ki, AtaBank-da 10 000 AZN, 10 000 USD/EUR-dan yuxarı əmanət yerləşdirən yeni və mövcud əmanətçilər kampaniyada iştirak edərək bu hədiyyələrə sahib ola bilərlər: iPhone 11, Pro və Pro Max telefonları, İsmə Bike, Gəncə Beynəlxalq Xəstəxanasında tam klinik müayinə, Excelsior Hotel Shamkir, Qalaaltı Hotel & SPA, Shamakhi Palace Sharadil, Quba Palace, Lankaran Springs & Wellness Resort, Garabag Resort & SPA, Aura SPA, otellərində istirahət paketlə-

ri, Uludağ/Şri-Lanka/Şarm-Əl-Şeyx/Dubay istiqamətlərinə səyahət imkanı. Kampaniya yalnız 12, 24 və 36 ay müddətinə (faizlərin ödənişi aylıq, rüblük və ya müddətin sonu) açılan əmanətlərə şamil edilir və Əmanətlərin Sığortalanması Fondu tərəfindən sığortalanır. Kampaniya yalnız fiziki şəxslərə şamil olunur və 31 dekabr 2019-cu il tarixinədək qüvvədədir. Bu fürsəti qaçırmayın! WhatsApp/Telegram istifadəçiləri 050 9999136 telefon nömrəmizə yazaraq kampaniya haqqında istənilən məlumatı operativ əldə edə bilərlər.

*Sizi 17 Noyabr – Milli Dirçəliş
Günü münasibəti ilə səmimi
qəlbdən təbrik edirik!*

Azneft İstehsalat Birliyi

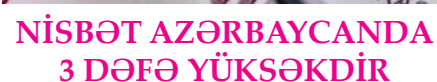
*1992-ci ildən etibarən 17 noyabr
Azərbaycanda Milli Dirçəliş Günü
kimi qeyd edilir.*

*Bu münasibətlə xalqımızı
təbrik edirik!*

DÜNYA

Türkiyədə istehlak kreditlərinin xüsusi çəkisi 10%-ə çatmır

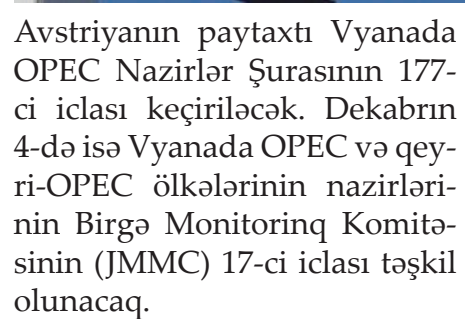

Sentyabr ayının sonuna olan məlumata görə, Azərbaycan banklarının cəmi 14 milyard 243 milyon manatlıq kredit qoyuluşlarının 44%-ni və ya 6 mil-

yard 292 milyon manatını ev təsərrüfatlarına verilən kreditlər təşkil edib (ipoteka kreditləri daxil). Cəmi kredit qoyuluşlarının 4 milyard 349 milyon manatı və ya 30,5%-i sırf istehlak kreditlərindən ibarət olub.

**“OPEC plus” üzrə hazırkı
hasilat səviyyələri qorunacaq**

OPEC və tərəfdaşları ("OPEC plus") gələn ay keçiriləcək yığıncaqda hazırkı hasilat səviyyələrini qoruyacaq. Bu barədə Omanın Neft naziri Məhəmməd Əl Rumi deyib. Qeyd edək ki, OPEC və qeyri-OPEC ölkələrinin neft hasilatını daha çox azaldıb-azaltmayacaqları ilə bağlı fikirlər müxtəlifdir. Bir qrup analitikə görə, OPEC dekabrda yığıncaqda istehsalın daha çox azaldılmasını qiymətləndirəcək. Ekspertlərin fikrincə, "OPEC plus" koalisiyasının neft hasilatının azalmasını daha da dərinləşdirməməsi bazarada tədərük bolluğu yaradacaq, nəticədə "Brent" markalı xam neftin qiyməti təxminən 30 faiz bahalaşa bilər. Xatırladaq ki, dekabrın 5-də

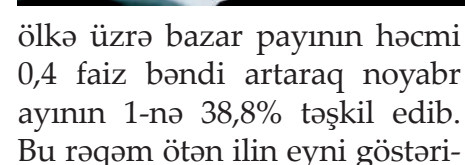
Xatırladaq ki, 2018-ci il dekabrın 7-də "OPEC plus" üzrə neft hasilatının gündəlik 1,2 milyon barrel azaldılması ilə bağlı imzalanmış "Əməkdaşlıq Bəyannaməsi"nin müddəti bu ilin iyulun 1-dən 2020-ci ilin ilk rübünün sonunadək uzadılıb.

Apple iOS əməliyyat sisteminin Azərbaycanda bazar payı azalıb

Bu ilin oktyabr ayında "Android" əməliyyat sisteminin Azərbaycan bazarında payı sentyabr ayı ilə müqayisədə 1,2 faiz bəndi artıb.

"Global Stats" statistika mərkəzinə istinadən verilən məlumata görə, noyabr ayının 1-nə "Android"nin ölkənin əməliyyat sistemi bazarında olan payı 48% təşkil edib ki, bu da ötən ilin müvafiq göstəricisi ilə müqayisədə 8,7 faiz bəndi azdır.

Oktyabr ay ərzində "Microsoft Windows" əməliyyat sisteminin

cisindən 25,6 faiz bəndi çoxdur. "Microsoft"un program məhsulları Azərbaycanın əməliyyat sistemi bazarında ikinci yeri tutur.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

Professor Fuad Hacıadə və professor Elşən Hacıadə Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin professoru Zəhid Məmmədova həyat yoldaşının vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə bəsləyişi verirlər.

Sosial İnkişaf İdarəsi

1988-ci il noyabrın 17-də Bakıda "Azadlıq" meydanında Azərbaycanın suverenliyinin pozulmasına qarşı etiraz əlaməti olaraq fasiləsiz mitinqlər başlamışdır.

Azərbaycanda milli azadlıq hərəkatı kimi qiymətləndirilən həmin gün 1992-ci ildən Milli Dirçəliş Günü kimi qeyd olunur.

biqəsi elan edilib.
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti yanında Kəndli İn-
formasiya Vasitələrinin İnki-
şafına Dövlət Dəstəyi Fondu
"Azərbaycan Respublikasında
kəndlili informasiya vasitə-
lərinin inkişafına dövlət dəstə-

yi Konsepsiyası" ilə müəyyən edilmiş dövlət dəstəyinin prioritet sahələrinə uyğun olaraq 19 istiqamət üzrə fərdi jurnalist yazılan müsabiqəsini elan edir. Hər istiqamət üzrə 6 qalib müəyyən edilir:

I yer üçün bir nəfər (500 AZN)
II yer üçün iki nəfər (400 AZN)
III yer üçün üç nəfər (300 AZN)
 Yazılmalı 10 ballıq sistem üzrə qiymətləndirilir, maksimum 50 bal müəyyən olunur. 30-dan aşağı bal toplamış yazı müəllifləri mükafatçılar siyahısına düşmür.

Müsabiqəyə təqdim olunan yazılara aid tələblər, yazıların qəbul qaydaları barədə gov.az saytından məlumat əldə etmək olar.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun 31 dekabr - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibətilə keçirdiyi fərdi jurnalist yazıları müsə-

“Made in Azerbaijan” brendli məhsullar “Food and Hotel China 2019” sərgisində

İqtisadiyyat Nazirliyinin dəstəyi, Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondunun (AZPROMO) təşkilatçılığı ilə Azərbaycan məhsulları Çin şəhəri Şanxay şəhərində keçirilən "Food and Hotel China 2019"

Beynəlxalq Sərgisində təqdim olunur.

Nazirliyin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, sərgidəki "Made in Azerbaijan" vahid ölkə stendində Azərbaycanın 14 şirkətinin sərəf və

spirtli içkiləri, meyvə şirələri, konservləşdirilmiş məhsulları, qənnadı məmulatları, qurudulmuş meyvələri nümayiş etdirilir.

Sərgi noyabrın 14-dək davam edəcək.

Redaksiyanın ünvanı: **Əliyər Əliyev küçəsi, 7**
 Redaksiya: **+99412 566 09 60**
 Faks: **+99412 514 14 27**
 Mühəssisatlıq: **+99412 566 63 08**

Dərc olunan materiallardakı fikirlər Azərbaycan dövlətinin mənafeyinə uyğun gəlməlidir. "İQTİSADİYYAT" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılmış və səhifələnmiş, "Azərmedia" MMC mətbəəsində çap edilmişdir. Lisenziya: 022021; İndeks: 0355; Tiraj: 2500

Təsisçi:
Akademik Ziyad SƏMƏDZADƏ

Baş redaktor:
Aytən SƏMƏDZADƏ

ELMİ-REDAKSIYA ŞURASI:
Ziyad Səmədzadə, Ayton Səmədzadə, Akif Musayev, Qüdrət Kərimov,
Elşən Hacızadə, Elşad Səmədzadə, Məhşiz Əhmədov, Müşfiq Atakışiyev,
Amil Məhərrəmov, Rüfət Quliyev, Mirqasım Vahabov, Süleyman Qasımov,
Ədalət Muradov, Vahid Novruzov, Aydın Hüseynov, Rəsul Balayev,
Cahangir Qocayev, Abbas Əliyev

Dizayner:
Lamiyə NƏBİYEVƏ

(əvvəli 1-ci səh.)

2020-ci ilin dövlət büdcəsinin layihəsi və büdcə zərfinə daxil olan sənədlər parlament komitələrinin birgə iclaslarında ətraflı müzakirə olunub. Bu müzakirələrdən sonra komitələr dövlət büdcəsinə Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə ediblər. Hesablama Palatası da büdcə zərfinə öz müsbət rəyini bildirib. Hesab edirəm ki, plenar iclaslarda aparacağımız müzakirələr səmərəli olacaq”, - deyərək Milli Məclisin Sədri vurğulayıb. Sonra **İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Ziyad Səmədzadə** çıxış edərək bildirib ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı yeni inkişaf mərhələsindədir. Azərbaycan dövləti öz büdcə parametrlərinin daha da yaxşılaşdırılması üçün bütün tədbirləri görür. Komitə sədri onu da söyləyib ki, büdcə layihəsi “Büdcə sistemi haqqında” Qanuna uyğun olaraq hazırlanıb və bütün komitələrdə geniş müzakirələr aparılıb. Səslənən təkliflərə münasibət bildirilib. Gələn ilin büdcəsi həm sosial, həm də investisiyayönümlüdür. Büdcə layihəsi başlıca iqtisadi sənəd olaraq 2020-ci ildə həyatımızın müxtəlif istiqamətlərini

nin gəlirləri isə 27 milyard 533 milyon manat təşkil edəcək. 2020-ci il üçün icmal və dövlət büdcəsinin gəlirləri hesablanarkən neftin bir barrelinin qiyməti 55 ABŞ dollarına bərabər götürülüb. Qeyd edilib ki, dövlət büdcəsinin gəlirlərinin tərkibində neft gəlirləri 56,1 faiz və ya 13,5 milyard manat, qeyri-neft gəlirləri 43,9 faiz və ya 10,6 milyard manat nəzərdə tutulur. Vergi orqanlarının xətti ilə dövlət büdcəsinə 7 milyard 875 milyon manat daxilolma nəzərdə tutulur ki, bu da cari illə müqayisədə 559 milyon manat və ya 7,6 faiz çoxdur. Gömrük orqanlarının xətti ilə büdcəyə 4 milyard manat, yəni 2019-cu ilə nisbətən 298 milyon manat və ya 8 faiz çox vəsaitin daxil olması proqnozlaşdırılır. Növbəti ildə Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə 11 milyard 350 milyon manat və ya cari illə müqayisədə 14 milyon manat az transfert nəzərdə tutulur. Maliyyə naziri bildirib ki, icmal büdcəsinin gəlirləri 27 milyard 533 milyon manat təşkil edəcək. İcmal büdcə xərclərinin yuxarı həddi 29 milyard 488 milyon manat olacaq ki, bu da 2019-cu illə müqayisədə 2 milyard 117 milyon manat və ya

Azərbaycanla BƏƏ-nin iqtisadi əməkdaşlığı daha da inkişaf edəcək

Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ) arasındakı mövcud iqtisadi əməkdaşlıq əlaqələri daha da inkişaf edəcək. Bu barədə noyabrın 13-də İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov jurnalistlərə müsahibəsində deyib.

Nazir qeyd edib ki, Bakıda Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Hökuməti arasında iqtisadi, ticarət və texniki əməkdaşlıq üzrə Birgə Hökumətlərarası Komissiya VII iclası keçirilib. İclasın nəticəsi olaraq, tərəflər arasında razılaşdırılmış müvafiq protokol imzalanıb. Protokolda iqtisadiyyatın müxtəlif sahələri, o cümlədən

ticarət, nəqliyyat, logistika, turizm, enerji və digər sahələrdə əməkdaşlıq barədə müddəalar əksini tapıb.

“Füर्सətdən istifadə edərək, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin İqtisadiyyat naziri Sultan bin Səid əl-Mansuri və onun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinə konstruktiv müzakirələrə görə təşəkkürümü bildirirəm. İnənirəm ki, ölkələrimiz arasındakı mövcud iqtisadi əməkdaşlıq əlaqələri bu günlərdə həyata keçirilən işlər nəticəsində daha yüksək səviyyəyə qalxacaq. Noyabrın 12-də dövlətimizin başçısı ilə görüşdə ölkələrimiz arasında ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi və dərinləşdiril-

məsinə dair tövsiyələr verildi. Əminəm ki, qarşıdakı dövrdə əməkdaşlığımızın müxtəlif sahələri üzrə bu irəliləyişi müşahidə edə biləcəyik”, - deyərək M.Cəbbarov qeyd edib.

BƏƏ və Azərbaycan arasında ticarət dövryyəsi artıb

“Bu ilin 9 ayı ərzində Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ) və Azərbaycan arasında ticarət dövryyəsi ötən ilin analoji dövrü ilə müqayisədə 22,56 faiz artıb”. Trend-in məlumatına görə, bunu BƏƏ-nin Azərbaycanda-

ki səfiri Məhəmməd əl-Qubaysi deyib.

Səfir bildirib: “İlk dəfə bu ölkəyə qədəm qoyarkən qarşıma məqsəd qoydum ki, iki ölkənin investor və biznes nümayəndələri arasında yüksək kommunikasiyaya nail olacağım”.

Onun sözlərinə görə, iqtisadi, ticari və texniki əməkdaşlıq üzrə Azərbaycan və BƏƏ hökumətlərarası komissiyasında 2017-ci ildə 9 tərəfdaş şirkət təmsil olunurdusa, bu gün bu rəqəm 50 təşkilat və şirkəti keçib.

AYİB Azərbaycanda ümumi daxili məhsulun artımını proqnozlaşdırır

Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB) 2019-cu ilin yekunlarına əsasən Azərbaycanda ümumi daxili məhsulun (ÜDM) 2,8 artacağını gözləyir.

Trend bu barədə bankın hesabatına istinadən məlumat verir.

Hesabatda qeyd olunur ki, 2020-ci ildə ölkə ÜDM-i 2,4 faiz artacaq.

Hesabata əsasən, Azərbaycan iqtisadiyyatının 2018-ci ildə başlamış bərpası 2019-cu ildə də davam edir.

Bu ilin ilk 8 ayı ərzində ÜDM illik müqayisədə 1,4 faizdən 2,4 faizədək yüksəlib. Buna qeyri-neft sektorunun hesabat dövründə 1,9 faizdən 3 faizədək artması kömək edib.

Üçüncü dövrün sonuna olan vəziyyətə görə, qeyri-neft-qaz sənayesi, kənd təsərrüfatı və xidmətlər sahəsində istehsalın artımı göstəriciləri müsbətdir. Bundan başqa, kredit aktivliyi bərpə olunur, 2019-cu ilin yanvar-avqust aylarında

inflyasiya aşağı səviyyədə - 2,6 faiz səviyyəsində qalıb. Bu, Mərkəzi Banka uçot dərəcəsini 200 baza punktu azaltmağa imkan verib. Bundan əvvəlki hesabatda qeyd olunurdu ki, neft qiymətlərinin artımının dəstəklədiyi sabit məzənnə fonunda inflyasiya orta hesabla 2017-ci ildəki 12,9 faizdən 2018-ci ildə 2,3 faizədək azalıb.

Holcim Azərbaycan tullantıların idarə olunmasında həll yollarını təklif edir

Ətraf mühitin mühafizəsi, təbii ehtiyatların qorunması və materialların təkrar emalı kimi mövzuları əhatə edən X Yubiley Azərbaycan Beynəlxalq Ətraf Mühit Sərgisinə çox az qalır. Holcim Azərbaycan bu sərgiyə innovativ həll yolları ilə qoşulacaq, təkrar və neft tullantılarının utilizasiyası ilə bağlı imkanlarını və həllərini nümayiş etdirməyi nəzərdə tutur. Bu texnologiya LafargeHolcim qrupuna daxil olan 50 ölkədə yerləşən 180 sement zavodunda tətbiq olunur və sərgidə Geocycle brendi altında təqdim olunacaq.

Holcim Azərbaycan öz beynəlxalq təcrübəsinə əsaslanaraq Azərbaycanda tullantıların dayanıqlı idarə edilməsi modelini təklif edir. Burada təkrar, neft və digər tullantıların sement sobalarında ekoloji qaydalara uyğun olaraq utilizasiyası mümkündür. Bu həllər AMT-nin (Ağır Məişət Tullantıları) zibil poliqonuna aparılması ilə bağlı öhdəliklərin azaldılmasını, tullantıların idarə edilməsi imkanlarının yaxşılaşdırılmasını və daha təmiz yaşayış mühitinə töhfə verilməsini təmin edir. Əlavə sərmayə yatırmaqla innovativ,

xərc baxımından qənaətlı və ekoloji cəhətdən üstün olan bu üsulu Holcim-in Qaradağ Sement Zavodunda həyata keçirmək olar.

Geocycle - LafargeHolcim qrupuna daxil olan və tullantıların idarə olunması xidməti göstərən aparıcı global operatorlardan biridir. Bizim yanaşmamız müştərilərimizin və cəmiyyətimizin tullantılarını minimuma endirmək və təyinatını dəyişdirmək üçün ən səmərəli və davamlı həllər tapmaqdır.

əhatə edəcəyini, dünya və ölkə iqtisadiyyatında gözənilən meyllərin təhlilinə tam uyğundur. İclasda iştirak edən **Maliyyə naziri Samir Şərifov** gələn ilin büdcəsinin əsas parametrləri barədə məlumat verərək bildirib ki, 2020-ci il və ortamüddətli dövrdə Azərbaycanın milli iqtisadiyyatının başlıca sektorları üzrə Strateji Yol xəritələrinin icrası, o cümlədən dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuş dövlət proqramlarının və tədbirlərinin maliyyələşdirilməsi üzrə tədbirlər büdcə xərcələrinin əsas istiqamətlərindən biri olacaq. Ənənəvi olaraq, büdcənin sosialyönümlüliyü təmin ediləcək. Ölkənin müdafiə qabiliyyətinin və təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, xüsusi müdafiə xarakterli layihələr və tədbirlər üçün maliyyə təminatının yaradılması 2020-ci ildə də davam etdiriləcək.

Bildirilib ki, insan kapitalının inkişafı, əmək məhsuldarlığının artırılması, kompetensiyalı işçi qüvvəsinin yaradılması üzrə tədbirlər büdcə siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri olaraq qalacaq. Bu əsasda, təhsil islahatlarının davam etdirilməsi, məktəbəqədər təhsilin maliyyə təminatı, habelə ali məktəblərə dövlət sifariş əsasında tələbə qəbulunun daha da genişləndirilməsi məqsədilə müvafiq maliyyə təminatı ayrılacaq. Samir Şərifov qeyd edib ki, xərc siyasətinin digər mühüm istiqaməti ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi olacaq. Bununla əlaqədar, aqrar sektorun stimullaşdırılması, kənd təsərrüfatının aparıcı sahələrinin inkişaf etdirilməsi üçün müvafiq təşviq mexanizmləri formalaşdırılacaq, maliyyə dəstəyi və subsidiyalar ayrılacaq. 2020-ci ilin xərc siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri səhiyyə sahəsində islahatların dəstəklənməsi olacaq. Belə ki, 2020-ci ildən başlayaraq ilk dəfə olaraq bütün ölkə ərazisində icbari tibbi sığortanın tətbiqi planlaşdırılır ki, bu məqsədlə dövlət büdcəsində əhəmiyyətli maliyyə vəsaiti nəzərdə tutulub. 2020-ci il və orta müddətli dövrdə nəqliyyat, kommunal infrastruktur, meliorasiya, sənaye və energetika kimi prioritet sahələrdə infrastruktur layihələrinin dəstəklənməsi, habelə, təhsil, səhiyyə, idman, mədəniyyət obyektlərinin, əlil və şəhid ailələri üçün evlərin tikintisi dövlət əsaslı vəsait qoyuluşunun prioritet istiqamətlərindən olacaq.

Nazir bildirib ki, 2020-ci ilin dövlət büdcəsinin gəlirləri 24 milyard 134 milyon manat, xərcləri isə 26 milyard 913 milyon manat, icmal büdcə-

7,7 faiz çoxdur. İcmal büdcənin kəsiri 1 milyard 955 milyon manat və ya proqnozla nəzərdə tutulan Ümumi Daxili Məhsulun 2,3 faizinə bərabər olacaq.

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov iclasda çıxış edərək vurğulayıb ki, dövlətin iqtisadi sənədi Prezident İlham Əliyevin yeni inkişaf konsepsiyasının proqnoz göstəriciləri, “Büdcə sistemi haqqında” Qanuna əsasən global iqtisadi çağırışlar, ölkə iqtisadiyyatının inkişaf meylləri və dövlətimizin başçısı tərəfindən müəyyən edilmiş hədəflər nəzərə alınmaqla hazırlanıb. “Dövlətimizin başçısı dəfələrlə çıxışlarında qeyd edib ki, Azərbaycan artıq postneft dövründə yaşayır. Bu dövrdə daha dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafı təmin etmək üçün daha dərin islahatlar aparılmalıdır. Bu gün milli iqtisadiyyatın inkişafında neft-qaz sektoru öz lokomotiv rolunu saxlamaqda davam edir və qeyri-neft iqtisadiyyatının inkişafına dəstək göstərir”, - deyərək nazir vurğulayıb.

Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov rəhbərlik etdiyi qurumun büdcə ilə bağlı hazırladığı rəyi təqdim edib və bildirib ki, 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsi haqqında rəy “Hesablama Palatası haqqında”, “Büdcə sistemi haqqında” qanunların tələblərinə, həmçinin digər müvafiq sənədlərə uyğun hazırlanıb. Palata sədrinin sözlərinə görə, büdcənin proqnozlaşdırılması çox çətin və mürəkkəb prosesdir. İlin əvvəlində nəzərdə tutulmayan və gözənilməyən xərclərin icra prosesində meydana çıxması dövlət büdcəsində ehtiyat vəsaitlərin nəzərdə tutulmasını zərurətə çevirir. Eyni zamanda, 2020-ci ilin dövlət büdcəsində xərclərin həcmi 2019-cu ildəkinə nisbətən artacaq. Gələn ilin dövlət büdcəsi layihəsi yeni vahid büdcə təsnifatına əsasən tərtib edilmiş ilk büdcədir. Növbəti ildən qüvvədə olacaq təsnifat dövlət maliyyəsinin beynəlxalq metodologiyaya uyğunlaşması istiqamətində uğurlu addımlardan biridir. Hesablama Palatası tərəfindən hazırlanan rəydə büdcə layihəsinin icrası ilə bağlı rəy və tövsiyələr verilib. Palata hesab edir ki, təqdim edilən rəy, dövlət maliyyəsinin şəffaflaşmasına xidmət edir.

Sonra iclasda müzakirələr başlanıb. Deputatlar büdcə layihəsi ilə bağlı fikirlərini bildirib, gələn ilin dövlət büdcəsi layihəsi ilə əlaqədar təkliflərini səsləndiriblər.

Maliyyə Nazirliyi gələn ilin dövlət büdcəsində “zəif bənd” axtaranlara cavab verib

Maliyyə Nazirliyinin mətbuat xidməti son günlərdə “Turan” İnformasiya Agentliyinə məxsus internet resurslarında dərc olunan **“2020-ci ilin dövlət büdcəsinin 20 zəif bəndi”** adlı məqalə ilə bağlı açıqlama verib.

Nazirlik bildirir ki, sözügedən məqalədə elə ilk baxışda büdcə sənədinin əsas parametrlərinin dəqiq və dərinlən təhlil olunmadığı, ənənəvi, şablon və cəfəng fikirlər əsasında hökumətin büdcə siyasəti və büdcə prosesinin müntəzəqı beynəlxalq standartlara uyğun olaraq təkmilləşdirilməsi, şəffaflığın, açıqlığın və büdcə müzakirələrində ictimaiyyətin daha geniş iştirakının təmin edilməsi istiqamətindəki fəaliyyətinə kölgə salmaq cəhdləri aydın şəkildə görünür.

“Maraqlıdır ki, məqalənin ilk cümləsində Maliyyə Nazirliyinin artıq 2020-ci il üçün Azərbaycan dövlət büdcəsinin layihəsini açıqladığını yazan müəllif daha sonra büdcə sənədinin qapalı olduğunu iddia edərək, müəyyən ittihamlar səsləndirir və beləliklə də özü-özünü inkar edir. **Əgər ictimaiyyət büdcə xərcləri barədə məlumatlı deyilsə, göstərdiyiniz bu məlumatlar haradan və necə əldə olunur?**”, - deyər sual olunur.

Agentliyin 20 bənd üzrə təsnifləşdirdiyi iddiaları şərti suallar kimi qəbul edən nazirlik onları tək-tək cavablandırır:

1) Azərbaycanda büdcə danışıqları aparılır?

Dövlət büdcəsindən maliyyələşən və maliyyə yardım alan təşkilatlar növbəti il və sonrakı üç il üçün büdcə layihələrini tərtib edib (sektor strateji planlar, mövcud və davam etməkdə olan layihələr üzrə cari və əsaslı xərclərə dair sifarişlər, yeni siyasət təşəbbüsləri ilə bağlı sifarişlər də daxil olmaqla) sifarişlərini mart ayının 1-dək Maliyyə Nazirliyinə təqdim edirlər. Büdcə sistemi haqqında Qanunun 11.12-ci maddəsinə əsasən növbəti büdcə ili üzrə təqdim olunan büdcə layihələri bütün parametrlər üzrə müvafiq büdcə təşkilatlarının iştirakı ilə müzakirə olunur və protokollaşdırılır. Bununla yanaşı, büdcə layihəsi hökumətin üzvlərinin iştirakı ilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin iclaslarında müzakirə edilir. İctimai əlçatanlığın təmin edilməsi üçün büdcənin bütün parametrləri üzrə geniş və ətraflı məlumatlar toplusu Maliyyə Nazirliyinin internet sahifəsində yerləşdirilir. Ona görə də “büdcə danışıqları” dedikdə nə nəzərdə tutulduğu aydın deyil.

2) Parlamentin büdcə prosesində rolu nominal xarakterlidir?

Hər bir ölkənin büdcəsi özünün qanunvericiliyinə uyğun olaraq tərtib, müzakirə və təsdiq olunur.

Azərbaycanda da “Büdcə sistemi haqqında” Qanunun 15-ci maddəsinə əsasən, növbəti büdcə ili üzrə dövlət büdcəsi layihəsinin müzakirəsi və təsdiqi Milli Məclisin daxili Nizamnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirilir. Yəni, hökumət tərəfindən təqdim olunmuş büdcə zərfi ilə bağlı Milli Məclisin istənilən sorğusu aidiyyəti üzrə cavablandırılır və büdcə zərfi ilə bağlı müzakirələrin istənilən vaxtda, formatda və müddətdə müzakirəsinin təşkil ilə bağlı bütün təşəbbüslər parlamentdə olur.

Qanunla da Milli Məclis dekabr ayının 20-nə kimi büdcə layihəsini bütün komitə və plenar iclaslarda 3 oxunuşda müzakirə edir və səsə qoyularaq müvafiq qanun qəbul edilir. Eyni zamanda, qeyd olunmalıdır ki, bütün müzakirələrdə, o cümlədən həm parlament komitələrinin, həm də plenar iclaslarda mətbuat nümayəndələrinin geniş iştirakı təmin edilir. Müzakirələr zamanı səsləndirilən şərh və təkliflər təhlil edilir, bir qayda olaraq onların bəziləri müzakirə olunan ilin büdcə layihəsində və ya sonrakı illərin büdcə layihələrində nəzərə alınır. Məsəl üçün göstərmək olar ki, son illərdə büdcə müzakirələri zamanı Milli Məclisdə səslənən - ölkənin müdafiə potensialının daha da gücləndirilməsi, sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi, elm, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət sahələrinə əlavə büdcə vəsaitinin cəlb edilməsi, bu sahələr üzrə əməkhaqlarının və digər sosial ödənişlərin artırılması, aqrar sektora dövlət dəstəyinin artırılması, sosial, yol, qaz, su, kanalizasiya və kənd təsərrüfatı infrastrukturlarının tikintisi və əsaslı təmiri və bu kimi işlərin yerinə yetirilməsinə dair təklif və tövsiyələr büdcə layihələrinin hazırlanması zamanı nəzərə alınmışdır.

3) “Nəticə əsaslı büdcə” niyə tərtib olunmur?

Nəticə əsaslı büdcə tərtibi mexanizminin təşkili kifayət qədər mürəkkəb bir islahat prosesi olmaqla, onun bu sahədə uğur qazanmış digər ölkələrin təcrübəsində də olduğu kimi, mərhələli şəkildə həyata keçirilməsi məqsədəuyğun hesab edilir. Bu islahatların tam həyata keçirilməsi bütün büdcə təşkilatlarında strateji planlaşdırma və proqnozlaşdırma sahəsində işçilərin bilik və bacarıqlarının artırılması, müxtəlif sahələr üzrə dövlət inkişaf proqramlarının prioritetləşdirilməsi, əhatəli xərc-fayda təhlillərinin aparılması və bu proqramların icrası məqsədilə dövlət büdcəsinin xərc yükünün müəyyən edilməsi mexanizmləri formalaşdırılmalıdır. Ortamüddətli Xərc Çərçivəsinin tam şəkildə tətbiqinə başlandıqdan sonra nəticə əsaslı büdcə mexanizminin mərhələli təşkili mümkün olacaqdır.

Beynəlxalq təcrübəyə əsasən, nəticə əsaslı büdcə sisteminə keçid prosesi təxminən

8-11 il (Xorvatiya – 8 il, Slovakiya - 9 il, Latviya - 11 il və s.) davam edir. Eyni zamanda, qeyd edilməlidir ki, bir çox ölkələrdə nəticə əsaslı büdcə mexanizmi hələ də tətbiq edilməyib və ya onun tətbiqi illərdir davam edir.

4) Yeni qəbul olunan maliyyə qaydası neft gəlirlərinin

xərclənməsinə məhdudiyyət qoymur?

Makroiqtisadi sabitliyin təmin olunması məqsədilə dayanıqlı fiskal çərçivənin formalaşdırılması, büdcə siyasətinin protsikliyinə məhdudlaşdırılması və təbii aktivin daimi maliyyə aktivinə çevrilməsinin dəstəklənməsi məqsədilə ötən ildən büdcə qaydasının tətbiqinə başlanılmışdır.

Büdcənin sabitliyinə və dövlət maliyyə sisteminin uzunmüddətli dayanıqlığını təmin etmək məqsədilə icmal büdcə xərclərinin yuxarı həddi büdcə qaydasına uyğun olaraq müəyyən edilir. Buna uyğun olaraq 2020-ci il dövlət büdcəsinin layihəsi üzrə makro-fiskal çərçivə müəyyən edilməsi prosesində, ilk növbədə ölkənin xalis maliyyə aktivləri, daha sonra proqnozlaşdırılan qeyri-neft gəlirləri də nəzərə alınmaqla icmal büdcə xərclərinin, xərclənə bilən neft gəlirlərinin, o cümlədən Dövlət Neft Fondunun transferlərinin yuxarı hədləri müəyyən edilmişdir. Müxtəlif multifaktorlu simulyasiyalar əsasında ortamüddətli dövr üçün neftin bir barrelinin 55 ABŞ dolları səviyyəsində proqnozlaşdırılması büdcənin ortamüddətli dayanıqlığı və kontrtsikliyin təmin edilməsi baxımından daha məqbul hesab edilmişdir ki, bu da bizim yanaşmamızdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 dekabr 2018-ci il tarixli Fərmanına əsasən, 2020, 2021, və 2022-ci illərdə icmal büdcənin qeyri-neft baza kəsininin qeyri-neft ümumi daxili məhsulda xüsusi çəkisi üzrə hədəf göstəriciləri müvafiq olaraq 30.1, 29.1 və 28.1 faiz olaraq müəyyən edilmişdi. Müəyyən edilmiş fiskal çərçivə və dövlət büdcəsinin 2020-ci ilə olan xərcləri nəzərə alınarsa, 2020-ci ildə icmal büdcənin qeyri-neft baza kəsininin qeyri-neft ÜDM-inə nisbətindən 29.1 faiz səviyyəsində olması proqnozlaşdırılır ki, bu da hədəf göstərici olan 30.1 faizdən daha aşağıdır. İqtisadiyyat Nazirliyinin ortamüddətli dövrdə qeyri-neft ÜDM-nin artımına dair proqnozları əsas götürülərsə, icmal büdcənin qeyri-neft baza kəsininin qeyri-neft ÜDM-inə nisbəti ortamüddətli dövrdə də hədəflənən azalma dinamikasından daha sürətlə azala bilər. Büdcə qaydasına uyğun icmal büdcə

xərclərinin yuxarı həddi mühafizəkar ssenari üzrə pessimist fərziyyələr əsasında hesablanmışdır ki, bu da xalis maliyyə aktivlərinin real gözləntilərdən daha aşağı məbləğdə müəyyən edilməsi ilə səciyyələnir. Müvafiq olaraq, xalis maliyyə aktivləri əsasında hesablanmış xərclənə bilən neft gəlirləri də real gözləntilərdən daha aşağı səviyyədə qərarlaşır ki, bu da neft gəlirlərinin qənaətlə istifadəsinə yönəlməli məqsədəuyğun tədbirdir. Eyni zamanda, büdcə qaydasına əsasən icmal büdcə xərclərinin yuxarı həddinə təyin olunmuş inflyasiya səviyyəsini nəzərə alan 3 faizlik limit də öz növbəsində büdcə protsikliyinə qarşısını alaraq, nəticə etibarilə xərclənə bilən neft gəlirlərinin növbəti dəfə qənaətlə istifadə edilməsi məqsədini daşıyır.

5) Dövlətin neftin hər barrelinin qiyməti optimist ssenariyə əsaslanır, real deyil?

Dövlət büdcəsinin gəlirləri hesablanarkən

min sahələr ÜDM-in formalaşmasında iştirak etsə də, azadolmanın nəticəsi olaraq büdcə daxilolmalarını artırır. Qeyd edək ki, adambaşına düşən büdcə gəlirlərinin digər ölkələrlə müqayisəsini göstərən amilləri nəzərə almaqla aparmaq daha məntiqli olardı.

7) Büdcənin neft gəlirlərindən asılılığı artır?

Qeyri-neft sektoru üzrə büdcə gəlirlərinin dinamikasının təhlili həmin sektordan daxilolmaların ardıcıl şəkildə artıdığını göstərir. Belə ki, növbəti il üçün qeyri-neft sektorundan dövlət büdcəsinə daxilolmaların qeyri-neft ÜDM-ində xüsusi çəkisi 19,4 faiz nəzərdə tutulur ki, bu da 2019-cu ilin təsdiq edilmiş proqnozu ilə müqayisədə 0,6 faiz bənd çoxdur. Eyni zamanda, həmin sektordan daxilolmalar cari illə müqayisədə 1,1 mlrd. manat və ya 12 faiz çox, 2018-ci ilin faktı ilə müqayisədə isə 1,5 mlrd. manat və ya

16,4 faiz çox artımla proqnozlaşdırılmışdır. Göründüyü kimi qeyri-neft sektorunun inkişafı məqsədilə qeyri-neft sektoru üzrə ÜDM-in 10%-dən çox məbləğində vergi və gömrük güzəştlərinin olmasına baxmayaraq, həmin sektordan daxilolmalar artımla nəzərdə tutulur.

8) Büdcədən neft qoxusu gəlir. 2020-ci il üçün proqnozlaşdırılan Azərbaycan dövlət büdcəsinin hər 100 manatından 56 manat 10 qəpiyi neft, 43 manat 90 qəpiyi isə qeyri-neft gəlirlərindən formalaşacaq. Büdcə gəlirlərinin hər 100 manatından 47 manatın ARDNF, 32 manat 60 qəpiyini Vergilər Nazirliyi, 16 manat 60 qəpiyini Dövlət Gömrük Komitəsi yığacaq, büdcəyə çatacaq hər 100 manatdan 3 manat 50 qəpiyi də cərimə və sanksiyalar hesabına toplanacaq. Büdcə xərclərinə gəlincə, hər 100 manatdan 64 manat 20 qəpik birbaşa cari xərclərə, yəni istehlakla, 29 manat əsaslı xərclərə, yəni inkişafa, 6 manat 80 qəpiyi isə dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclərə yönəldiləcək.

“Qoxu” məsələsi üzrə Maliyyə Nazirliyinin ekspertizası tənqid edənlərin iybilmə (organoletik xüsusiyyətləri aşkarlamaq) qabiliyyətindən xeyli aşağıdır. Qaldı ki, büdcə gəlirlərində neftin payının yüksək olmasına, məlum olduğu kimi, neft-qaz sektoru Azərbaycan iqtisadiyyatının əsas ənənəvi sahələrindən biridir. Eyni zamanda, qeyd edilməlidir ki, Azəri-Çirəq-Günəşli” neft yataqları üzrə saziş yenidən işlənilmiş və 2050-ci ilə qədər uzadılmış, Şahdəniz layihəsi isə tam gücü ilə işə başlamış, digər yataqlar üzrə də işlər davam etməkdədir. Şübhəsiz ki, bu layihələrin həyata keçirilməsindən əldə ediləcək gəlirlərin bir hissəsi növbəti illərdə də icmal büdcəyə daxil ediləcək və dövlət büdcəsinin vacib bir hissəsini təşkil edəcəkdir.

Büdcənin strukturunda cərimələrin payına gəlincə, hər büdcə gəlirinin 100 manatının 3 manat 50 qəpiyinin cərimə və sanksiyalar hesabına formalaşması tam cəfəngiyyətdir. Belə ki, “Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında” Qanununun 2-ci maddəsində əks olunan mədaxil mənbələrində cərimə və sanksiyalardan daxilolmalar yoxdur. Bir sıra təşkilatlar üzrə cərimə və sanksiyalar büdcədənəknar gəlirlərə aid edilir ki, bu da ümumi daxilolmanın 1,1 faizini (270,0 mln. manat) təşkil edir. Bu isə o deməkdir ki, cərimə və sanksiyalardan daxilolmalar ümumi büdcənin daxilolmalarında cəmi 1,1 faiz, yəni cəmi 1,1 manat təşkil edir.

9) Büdcə gəlirlərinin yığılması xərcləri ildən-ilə çoxalır?

Hazırda vergidən yayımla hallarının aradan qaldırılması üçün texnoloji informasiya bazasının təkmilləşdirilməsi və zənginləşdirilməsi yolu ilə yoxlamaya getmədən subyektivlik amilini aradan qaldırmaq və insan amilinin rolunu minimuma endirməklə aşkara çıxarmaq istiqamətində təsirli tədbirlər görülməkdədir. Vergilərin toplanması sahəsində qənaətsallaşma və elektron xidmətlərin tətbiqinin genişləndirilməsi prioritet istiqamət olaraq qalır. Növbəti ildə də elektron xidmətlərin sayının genişləndirilməsi, vergi və gömrük orqanları tərəfindən birlikdə idxal-ixrac əməliyyatlarına nəzarət işinin təşkili, yeni nəsil kassa aparatlarının quraşdırılması və vergi orqanlarının mərkəzləşdirilmiş sistemində inteqrasiyası, fiskal xidmətlərin mobil cihazlar vasitəsilə əldə edilməsi imkanlarının yaradılması, istehlakçılar tərəfindən ödənilmiş ÖDV-nin müəyyən hissənin qaytarılması ilə bağlı proqram təminatının hazırlanması əlavə xərc tələb edir.

Bununla yanaşı, 2019-cu ildən vergi orqanlarına sosial sığorta və işsizlikdən sığorta haqlarının yığılması sahəsində səlahiyyətin həvalə edilməsi ilə bağlı əlavə 650 ştat vahidinin ayrılması, gömrük sərhəd-keçid məntəqələrindən mal və nəqliyyat vasitələrinin keçidinin sürətləndirilməsi məqsədilə nəzarət avadanlığının tətbiqi, gömrük rəsmiləşdirilməsinin operativliyini və şəffaflığını artırmaq məqsədilə göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, habelə sosial sahədə aparılmış islahatlara uyğun olaraq əməkhaqlarının artımı, şübhəsiz, həmin orqanların xərclərinin artmasına səbəb olmuşdur.

Qeyd olunan amillər nəzərə alınmaqla 2020-ci ildə vergi orqanlarının xərcləri cari illə müqayisədə 83,7 mln. manat artmışdır. Bunun da 21,6 mln. manatını və ya 25,8 faizini əməkhaqqı üzrə ödənişlər, 60,0 mln. manat və ya 71,7 faizini işçilərin iş şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün inzibati binanın tikintisi üzrə xərclər təşkil edir. Gömrük orqanlarına gəlincə isə, 22 mln. manat artımın 60,4 faizinin və ya 13,3 mln. manatının əməkhaqqı xərclərinə, 8,7 mln. manatın isə yuxarıda qeyd olunan məqsədlərə sərf ediləcəyi proqnozlaşdırılır.

10) ARDNF-dən büdcəyə transferlər üzrə ardıcıl siyasət yoxdur?

Neft gəlirlərindən asılılığın azaldılması fonunda görülmüş işlərin məntiqi davamı olaraq 2020-ci ilə dövlət büdcəsinin gəlirlərində neft sektorunun payı 56,1 faiz olmaqla 2019-cu ilin müvafiq proqnoz göstəricisinə nisbətən 3,7 faiz daha az proqnozlaşdırılmışdır. Neft gəlirlərindən asılılığın azaldılması qeyri-neft gəlirlərinin büdcə gəlirlərindəki payının artımını özündə ehtiva edir.

Bundan əlavə, hazırda büdcə tərtibində büdcə qaydasının tətbiqi təbii sərvət gəlirlərinin istehlakı və yığımının kombinasiyası arasında optimal seçimin edilməsinə, habelə neft - qaz resurslarının tükenən və bərpa olunmayan sərvətlərə aid olmasına nəzərə alaraq, həmin gəlirlərin gələcəkdə ölkə iqtisadiyyatının aparıcı qüvvəsinə çevriləcək qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəldilməsinə imkan yaradır ki, bu da iqtisadi stratiyaya tam uyğundur.

Bu qaydanın tətbiqi, həmçinin xərclərin konyukturdan asılılığını aradan qaldırılmasına və fiskal dayanıqlığın təmin edilməsinə şərait yaradır.

11) Növbəti ildə cərimə və sanksiyalardan daxilolmalar artacaq?

Qeyd edək ki, cərimə və sanksiyalardan büdcəyə daxilolmaların növbəti ildə cari illə müqayisədə 2 dəfə azalması nəzərdə tutulur. Artıq cari ilin 9 ayının nəticələrinə əsasən, maliyyə sanksiyalarının hesablanmış məbləği 42,6 mln. manat təşkil edir ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 154,6 mln. manat az və ya 3 dəfə az deməkdir. Belə ki, vergi və gömrük sahəsində aparılan islahatlara uyğun olaraq vergi yoxlamalarının sayının azalması, uçotun şəffaflaşdırılması məqsədilə elektron xidmətlərin təkmilləşdirilməsi, vergi öhdəlikləri ilə əvəz edilməklə yeni nəsil kassa aparatlarının tətbiqinə başlanılması, qeyri-rəsmi məşğulluğun aradan qaldırılması, üçüncü şəxslər tərəfindən idxal-ixrac əməliyyatları sahəsində nəzarətin gücləndirilməsi cərimə və sanksiyalar üzrə daxilolmaların azalmasına müsbət təsirini göstərmişdir.

(davamı 5-ci səh.)

14-20 noyabr 2019-cu il

12) Bütdcə gəlirlərinin formalaşmasında regionların töhfəsi yenə də aşağıdır?

2020-ci ildə Bakı şəhəri istisna olmaqla digər şəhər və rayonlar üzrə gəlirlər 840,6 mln. manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2019-cu ilin təsdiq olunmuş dövlət büdcəsi ilə müqayisədə 187,0 mln. manat və ya 28,6 faiz çoxdur. Qeyd olunmalıdır ki, yerli gəlirlərin artımı ölkə üzrə ümumi artım faizini 3 dəfədən çox üstələyir.

13) Bütcdən rayonlara dotasiyalar artır?

Qeyd olunanlar tamamilə yalan və cəfəngiyyətdir. Belə ki, 2016-cı ildə 6 rayon və şəhər cari xərclərini öz gəlirləri hesabına təmin edirdisə, növbəti ildə 39 rayon və şəhər xərclərini öz gəlirləri hesabına təmin edəcəkdir. Bununla yanaşı, regionların inkişafı üçün dövlət büdcəsinin əsaslı qoyuluşu fondlarından vəsaitin rayon və şəhərlərdə sosial və fiziki infrastrukturun yaradılması və yenidənqurulması məqsədləri üçün ayrılması davam edəcəkdir.

14) Bütcdənin cari xərclərinin artım tempi qeyri-neft ÜDM-inin nominal artım tempini üstələyir?

2020-ci il dövlət büdcəsinin xərclərinin tərkibində cari xərclərin xüsusi çəkisinin artması bir sıra obyektiv səbəblərlə bağlıdır. İlk növbədə qeyd olunmalıdır ki, 2020-ci ildən dövlət büdcəsi yeni beynəlxalq standartlara cavab verən vahid büdcə təsnifatına uyğun hazırlanmışdır. Həmin təsnifata uyğun olaraq funksional və iqtisadi təsnifat səviyyəsində büdcə xərclərinin strukturunda ciddi dəyişiklik edilmiş, əvvəllər əsaslı xərclərə aid olan bir sıra xərclər beynəlxalq standartlara müvafiq olaraq cari xərclər statusunu almışdır. Belə ki, ölkədə investisiya qoyuluşu hesabına həyata keçirilən sosial-mədəni və məişət, inzibati, istehsalat təyinatlı layihələrin, bina və qurğuların, yolların tikintisi, yenidən qurulması və əsaslı təmiri, o cümlədən işıq, qaz, su və digər kommunal kommunikasiya, abadlıq, rabitə, internet və s. xərclər bilavasitə cari xərclərə aid edilmişdir ki, bu da, təbii olaraq, cari büdcə xərclərinin artmasına səbəb olmuşdur. İkinci, həmyaşı məlum olduğu kimi, 2019-cu ildə sosialyönlü xərclərdə əhəmiyyətli artımlar mövcuddur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu ilin mart və sentyabr aylarında əməkhaqlarının, pensiyaların, sosial müavinətlərin, təqaüdlərin və digər sosial ödənişlərin artımı ilə bağlı təsdiq etdiyi 2 mərhələli sosial paketin normal icrasına başlanılmışdır. Bu zəmində minimum əməkhaqqının təxminən 2 dəfə artırılaraq 130 manatdan 250 manata, eləcə də minimum pensiyaların 72,0 faiz artırılaraq 116 manatdan 200 manata çatdırılması bu sahədə atılmış mühüm addımlardandır. Artımlar, eyni zamanda, dövlət büdcə-

sindən maliyyələşən təşkilatlarda çalışan işçilərin əməkhaqlarını da (sahələr üzrə müxtəlif artım faizləri tətbiq olunmaqla 2019-cu ildə orta hesabla 50 faizədək) əhatə etmişdir.

Eyni zamanda, gələn ildən ölkədə ehtiyac meyarının həddinin və yaşayış minimumunun məbləğinin artırılması nəzərdə tutulur.

Nəticə etibarı ilə 2019-cu ildə tətbiq olunmuş artımların əhəmiyyətli maliyyə tutumu və onların 2020-ci ilə təsiri dövlət büdcəsinin cari xərclərində nəzərə alınmışdır. Bütün bunlar birmənalı olaraq cari xərclərin artımına ciddi zəmin yaratmışdır.

15) Bütcdə xərclərinin bölgüsü ədalətsizdir?

Bu da növbəti cəfəngiyyət və böhtandır. 2020-ci ilin dövlət büdcəsinə səciyyələndirən əsas xüsusiyyətlərdən biri sosialyönlü xərclərinin ümumi büdcə xərclərində xüsusi çəkisinin əhəmiyyətli artırılmasıdır. Məlum olduğu kimi, ölkə əhalisinin sosial müdafiəsinin daha da möhkəmləndirilməsi istiqamətində 2019-cu ildə bir sıra mühüm qərarlar qəbul edilərək aztəminatlı əhali təbəqəsinin sosial müavinət və təqaüdləri, minimum pensiya məbləği, dövlət büdcəsindən maliyyələşən və maliyyə yardımı alan təşkilatlarda çalışanların əməkhaqları əhəmiyyətli artırılmışdır. Həmin sosialyönlü qərarların icrası olaraq 2020-ci ilin dövlət büdcəsində müvafiq maliyyə təminatı yaradılmış və büdcənin strukturunda dəyişiklik baş vermişdir. Bundan əlavə, icbari tibbi sığortanın təbiiqinin yeni mərhələsi, ali məktəblərdə dövlət sifariş əsasında tələbə qəbulu sayının genişləndirilməsi ilə bağlı tədbirlərin maliyyə təminatı xərcləri də sosialyönlü xərclərdə əksini tapmışdır. Büdcə xərclərinin (icmal büdcə) tərkibində sosialyönlü xərclərin xüsusi çəkisi 40,7 faiz təşkil edəcəkdir ki, bu da 2019-cu illə müqayisədə 9,9% və ya 2 milyard 664,2 mln. manat çoxdur. Büdcədə digər sahələrin hər biri üzrə (əsaslı xərclər istisna olmaqla) əhəmiyyətli artımlar nəzərdə tutulub.

İndi sual olunur, büdcə xərclərinin 40,7 faizinin sosialyönlü xərclər təşkil etməsi ədalətsizlikdirmi? Və ya bizi tənqid edənlərin “ədalət meyarı” nədir?!

16) Bütcdə xərclərinin yarıya qədərinin açıqlığı yoxdur?

“Bütcdə xərclərinin yarıya qədərinin açıqlığı yoxdur”, “Bütcdə xərclərinin 46,5 faizi qapalıdır” ifadələri tamamilə həqiqəti əks etdirmir.

Belə ki, Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə təqdim edilən büdcə zərfində hər bir xərc istiqamətinə aid vahid büdcə təsnifatının bütün parametrləri (gəlirlərin təsnifatı, xərclərin funksional, iqtisadi və inzibati təsnifatları səviyyəsində) üzrə 2018-2020-ci illəri əhatə edən müqayisəli

məlumat vardır.

Eyni zamanda, qeyd olunmalıdır ki, büdcə zərfinə 2020-2023-cü illəri əhatə edən dövlət investisiya proqramının əsas istiqamətləri üzrə bölgüsü də daxil edilmişdir.

Bir qayda olaraq investisiya xərcləri cari büdcə ili başa çatdığı ərəfədə (əsasən dekabr ayında) təhlil olunur, başa çatmış layihələr, keçid layihələri və növbəti ildə başlanılması zəruri hesab edilən layihələr dəqiqləşdirildikdən sonra növbəti ilin investisiya xərclərinin konkret layihələr üzrə bölgüsü aparılmaqla müvafiq normativ-hüquqi aktla təsdiqlənir. Həmçinin, gəlirlərin və xərclərin struktur və əsas istiqamətləri barədə ətraflı məlumatlar Maliyyə Nazirliyinin internet sahifəsində yerləşdirilmiş “Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanun layihəsində və “Azərbaycan Respublikasının 2020-ci ilin dövlət və icmal büdcələri üzrə layihələrin təqdimatı” sənədlərində və digər sənədlərdə öz əksini tapmışdır.

Bununla yanaşı, qeyd olunmalıdır ki, hər ilin dövlət büdcəsi haqqında qanunun təbiiqinə dair müvafiq fərmanla dövlət büdcəsinin xərcləri funksional və inzibati təsnifat üzrə (hər bir təşkilat üzrə) təsdiq olunur və ictimaiyyətə açıqlanır.

Ölkədə mətbuat azadlığı bərqəvardır. İstənilən hüquqi və fiziki şəxslər büdcə ilə bağlı dövlət sirrinə aid olan məlumatlar istisna olmaqla digər məlumatları Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyindən, İqtisadiyyat Nazirliyindən və Milli Məclisdən almaq imkanına və hüququna malikdirlər. Sonda yuxarıda da verdiyimiz sualı təkrarlamaq yerinə düşər: Əgər ictimaiyyət büdcə xərcləri barədə məlumatlı deyilsə, göstərdiyiniz bu məlumatlar haradan və necə əldə olunmuşdur?

17) Gələn ilin büdcəsi inflyasiya yaradacaq?

Əvvəla, inflyasiyada əsas amil pul kütləsinin artmasıdır, ona mütənəsib şəkildə məl təklifidir.

Növbəti ildə sosialyönlü xərclərin artması nəzəri cəhətdən inflyasiyanın artması riskini yüksəldir. Həmin yanaşma növbəti il üçün hökumətin makroiqtisadi proqnozunda öz əksini tapıb. Cari ilin 2,4 faiz inflyasiyasına rəğmən, gələn il 4,6 faiz səviyyəsində inflyasiya proqnozlaşdırılır. Lakin ölkədə həyata keçirilən tarazlaşdırılmış fiskal və pul siyasəti, o cümlədən büdcə qaydalarının tətbiqi, pul kütləsinin effektiv idarə olunması və milli valyutanın alıcılıq qabiliyyətinin sabit saxlanılması antiinflyasiya siyasətinin formalaşmasına və bununla da inflyasiyanın idarəolunan səviyyədə saxlanılmasına yönəldilib. Cari ilin təcrübəsi, xüsusilə də əməkhaqları

nın, pensiya və müavinətlərin artımı fonunda inflyasiyanın nəzərəcarpan artımı ilə müşahidə edilməməsi bizdə bu sahədə görülən əks tədbirlərin səmərəli olmasına əminlik yaradır.

18) Qapalı büdcə korruptsiyanın həcmi yüksəldəcək?

Büdcəyə “qapalı” damğasının vurulması növbəti cəfəngiyyət cəhədidir. Belə ki, 1880 səhifə dolğun və ətraflı məlumat toplusundan ibarət olan büdcə zərfi hökumət tərəfindən Milli Məclisin müzakirəsinə təqdim olunub. Bundan əvvəl isə sentyabrın 13-də Maliyyə Nazirliyi “Dövlət və icmal büdcələrinin ilkin göstəricilərinə dair açıqlama” (“İlkin büdcə bəyanatı”) ilə çıxış edib.

Ardınca “2020-ci ilin dövlət və icmal büdcələri üzrə layihələrin təqdimatı” və parametrləri, o cümlədən “2020-ci il və sonrakı üç il üzrə makroiqtisadi proqnoz”, “2020-ci il üzrə icmal büdcənin göstəriciləri”, “2020-ci il üzrə büdcə haqqında qanun layihəsi”, “2018-2020-ci illər üzrə dövlət büdcəsi xərclərinin funksional, iqtisadi və inzibati təsnifatlarının paraqrafları səviyyəsində göstəriciləri”, “Növbəti büdcə ilinə ortamüddətli dövr və ötən 2 il üzrə büdcənin vergi və qeyri-vergi gəlirlərinin ümumi məbləği, habelə hər iki kateqoriyanın daxilolma mənbələri üzrə göstəriciləri”, “2020-ci il üzrə büdcələrarası transfertlər haqqında”, “2020-ci ilin dövlət büdcəsində dövlət şirkətlərinə və müəssisələrinə nəzərdə tutulan subsidiyalar”, “Növbəti büdcə ili üzrə yeni siyasət təşəbbüslərinin büdcə xərclərinə və gəlirlərinə təsirləri və buna dair izahat”, “Əhalinin yoxsul təbəqələrinin dəstəklənməsinə yönəlik siyasətlər barədə yazılı izahat”, “Vergi güzəştlərinin məqsədi, bənefisiarları və onların sektorlar üzrə bölgüsü, bu güzəştlərin yaratdığı gəlir itkisi və onun hesablanması zamanı nəzərdə tutulan fərziyyələr barədə”, “2018-2020-ci illəri və növbəti üç il üzrə dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş proqramlar və bu qəbildən olan tədbirlər barədə məlumat”, “Ötən 2 il üçün faktiki, 2020-ci il və sonrakı üç il üçün dövlət borcları üzrə proqnoz göstəriciləri”, “Növbəti ilin sonuna (gözlənilən) və ötən 2 il üzrə cəmi borc göstəricisinin tərkibi”, “Növbəti büdcə ili üzrə keçən ildən yaranan öhdəliklər”, “Maliyyə və qeyri-maliyyə donorlarından alınan qrantlar”, “2020-ci ilin dövlət büdcəsi zərfində Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə təklif olunan dəyişikliklər və ona dair izahat”, “Sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) 2020-ci il büdcəsi haqqında”, “İşsizlikdən sığorta fondunun 2020-ci il büdcəsi haqqında”, “Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il üzrə büdcəsinin göstəriciləri” və digər sənədlər Maliyyə

Nazirliyinin saytında yerləşdirilərək ictimaiyyətə açıqlanıb. Beləliklə, yuxarıda qeyd olunan kifayət qədər təfərrüatlı və təfəssilatlı məlumatların ictimaiyyət üçün əlçatan olmasına baxmayaraq, büdcəni qapalı adlandırmaq, büdcə xərclərinin açılışının olmamasını söyləmək açıq-aşkar qərəzdir. Büdcənin parametrləri açıqdır, şəffafdır, bəllidir!

19) Növbəti ilin büdcəsi xarici şoklardan sığortalanmayıb, kənar risklərin təsir dairəsindən çıxarılmayıb?

İfrat xarici şoklardan heç bir ölkənin iqtisadiyyatı tam sığortalanmayıb. Azərbaycan hökuməti büdcənin gəlirləri və xərcləri üzrə riskləri, o cümlədən xarici mənsəli riskləri tanıyır və bu barədə “2020-ci ilin dövlət və icmal büdcələri üzrə layihələrin təqdimatı”nda da açıq şəkildə fikirlər qeyd olunub. Ən əsası isə hökumətin həmin risklərə qarşı tədbirlərinin olması və effektiv həyata keçirilməsidir.

20) Gələn ilin büdcənin kəsiri böhran həddini keçəcək?

“Büdcə kəsirinin böhran həddi” kimi anlayış çox güman ki, “Turan” agentliyinin ixtirasıdır. Kəsirin universal, yəni dünyanın bütün dövlətləri üçün tövsiyə olunan səviyyəsi mövcud deyil. Kəsir nə qədər böyük olarsa, bir o qədər də onun örtülməsi üçün mənbələrin təmin edilməsi ağır olur. 2020-ci ildə dövlət büdcəsinin kəsiri 2779,2 mln. manat müəyyən edilməklə, ÜDM-ə nisbət 3,3 faiz təşkil edəcəyi proqnozlaşdırılır. 3 faizlik hədd avrozona yaradılan zaman Avropanın inkişaf etmiş ölkələri üçün nəzərdə tutulmuş Maastrixt sazişində müəyyən edilməmişdir. Nəzərə alınmalıdır ki, bu cür məhdudiyyətin qəbul edilməsi vahid gömrük və monetar məkana daxil olan ölkələr üçün olduqca vacib hesab olunur. Bu sahədə aparcı ekspertlərin, o cümlədən Beynəlxalq Valyuta Fondunun mütəxəssislərinin qənaətinə görə, inkişaf etməkdə olan ölkələr (Azərbaycan daxil olmaqla) üçün bu kriteriya olduqca sərtidir.

Qeyd olunmalıdır ki, büdcə kəsirinin artması və onun maliyyələşdirilməsi üçün daha çox borc alətlərindən istifadə olunması orta və uzun müddətdə büdcə dayanıqlığı, habelə makroiqtisadi sabitlik üçün təhdidlər yarada bilər. O ki qaldı Azərbaycana, növbəti ilin dövlət büdcəsinin kəsirinin maliyyələşdirilməsi üçün vahid xəzinə hesabında toplanmış, əsasən dövlət büdcəsinin əvvəlki illərdən toplanan ehtiyatlarından, o cümlədən cari ildə vergi və gömrük daxilolmaları üzrə proqnozla nəzərdə tutulmuş məbləğdən əlavə yığılan vəsaitdən istifadə olunacaqdır. Qeyd olunan mənbə hesabına büdcə kəsirinin 60 faizi örtüləcəkdir. Digər tərəfdən, Azərbaycan üçün, zənnimizcə, icmal büdcənin kəsirinin səviyyəsi daha önəmli göstəricidir.

Dəniz Magistrallarının İnkişafı üzrə İşçi Qrupun iclasları keçirilib

Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı (QDİƏT) çərçivəsində ardıcıl olaraq Qara Dəniz Dairəvi Avtomagistrallarının İnkişafı üzrə Rəhbər Komitənin və QDİƏT regionunda Dəniz Magistrallarının İnkişafı üzrə İşçi Qrupun iclasları keçirilib.

Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyindən bildirilib ki, iclasda Rəhbər Komitəyə üzv ölkələr tərəfindən nümayəndələrin təyinatı, sözlügedən beynəlxalq avtomagistralların ölkələrin ərazisindən keçən əsas marşrutun və ona birləşən yolların müəyyən edilməsi əsas müzakirə mövzuları olub.

Məqsəd Qara Dəniz regionunda beynəlxalq dairəvi avtomobil yolu kimi Qara Dəniz Dairəvi Avtomagistrallarının inkişafı sahəsində tərəflər arasın-

da əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsidir.

Bu əməkdaşlıq əsas və yardımçı yol infrastrukturunun təmiri, yenidən qurulması, reabilitasiyası, müasir standartlara uyğunlaşdırılması və yenisinin tikintisini nəzərdə tutur.

Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texno-

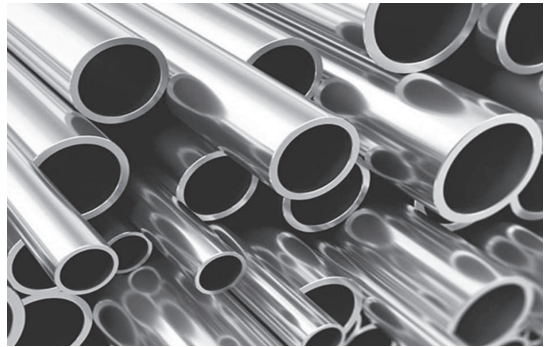
logiyalar Nazirliyinin Beynəlxalq əməkdaşlıq şöbəsinin baş məsləhətçisi Teymur Abbasovun sədrliyi ilə keçirilən iclaslarda ölkəmizi, həmçinin Dövlət Dəniz Agentliyinin şöbə müdiri Vamik Rəhimov və ölkəmizin İstanbuldakı Baş Konsulluğunun əməkdaşı Ramiz Hacıadə təmsil edib.

İstehlak bazarında qiymətlər açıqlanıb

Yanvar-oktyabr aylarında istehlak məhsullarının və xidmətlərin qiymətləri ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 2,6 faiz, o cümlədən ərzaq məhsulları, içkilər və tütün məmulatlarının qiymətləri 3,7 faiz, qeyri-ərzaq mallarının qiymətləri 1,2 faiz, əhaliyə göstərilən ödənişli xidmətlərin qiymətləri 2,2 faiz bahalaşılıb. Dövlət Statistika Komitəsindən bildirilib ki, oktyabrda sentyabr ayına nisbətən istehlak məhsullarının və xidmətlərin qiymətləri 0,4 faiz, o cümlədən ərzaq məhsulları, içkilər və tütün məmulatlarının qiymətləri 0,2 faiz, qeyri-ərzaq mallarının qiymətləri 0,1 faiz, əhaliyə göstərilən ödənişli xidmətlərin qiymətləri 0,9 faiz artıb.

Ay ərzində düyünün, unun, manna və qarabaşaq yarmasının, mal və qoyun ətinin, təzə balığın, hissə verilmiş kolbasanın, pastərizə olunmamış üzlü südün, pendirin, yoqurtun, yumur-

tanın, süfrə marqarininin, portağalın, bananın, üzümün, qozun, fındığın, xiyarın, pomidorun, bibərin, badımcanın, soğanın, sarımsağın, kartofun, meyvə şirəsinin qiymətlərində bahalaşma, makaron məmulatlarının, suda bişmiş kolbasanın, sterilizə olunmuş üzlü südün, qatılaşdırılmış şəkərli südün, kəsmiyin, xamanın, kərə, zeytun, günəbaxan və qarğıdalı yağlarının, limonun, naringinin, almanın, armudun, heyvanın, narın, kivinin, xurmanın, şabalıdın, kələmin, yerləkünü, çuğundurun, göy lobyanın, balqabağın, mərcinin, şəkərin, qəhvə, çay və kakaoğunun, arəğın, pivənin qiymətlərində isə ucuzlaşma olub. Ay ərzində əhaliyə göstərilən ödənişli xidmətlərin qiymətləri bahalaşılıb, mənzillərin icarə haqqı, dəmir yolu və hava nəqliyyatı ilə beynəlxalq səfərlərdəki xidmətlərinin qiymətləri isə ucuzlaşılıb.

“Azəralüminium” MMC Sumqayıt Texnologiyalar Parkı ilə kooperasiya əlaqələrinin yaradılması nəticəsində alüminium xəlidlərdən silindrik pəstahların istehsalına başlayıb.

MMC-dən bildirilib ki, həmin məhsulların sınaq partiyasının müasir dünya standartlarının tələblərinə uyğunluğu avropalı mütəxəssislər tərəfindən təs-

diq edildikdən sonra, ümumilikdə 6000 ton məhsul istehsalat buraxılıb. Bunun 12 milyon ABŞ dolları dəyərində olan 5700 tonu Avropa bazarlarına ixrac edilib. Müəssisənin tarixində ilk dəfə olaraq ABŞ-a 2100 ton məhsul ixrac edilib. 2020-ci ildə ABŞ-a 33 milyon dollarlıq alüminium məhsullarının satışı üzrə müqavilələr imzalanıb.

14-20 noyabr 2019-cu il

Hüquqi şəxslərin təsisçisinin vergi öhdəliyi

Hüquqi şəxsin təsisçisi fiziki şəxs kimi vergidəyicisi ola bilərmi? Vergilər Nazirliyinin Media və Kom-munikasiya İdarəsindən bildirilib ki, mülki qanunvericilikdə təsisçi ilə onun təsis etdiyi müəssisəyə ayrı-ayrı şəxs-lər kimi baxılır. Belə ki, hüquqi şəxsin təsisçisi hüquqi şəxsin öhdəliklərinə, hüquqi şəxs isə təsisçinin öhdəliklərinə cavabdehlik daşımır. Eyni zamanda, qanunvericilikdə hər hansı hüquqi şəxsin təsisçisinin həm də fərdi sahibkar kimi vergi orqanında uçota alınmasına və sa-hibkarlıq fəaliyyəti həyata keçirməsinə məhdudiyyət qoyulmayıb.

31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə “Union Kredit” BOKT MMC-nin BALANS HESABATI

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6	220,994	15,536
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	7	61,396	125,543
Əmlak və avadanlıqlar	8	816	3,197
Qeyri-maddi aktivlər	8	12,757	16,078
Digər aktivlər	9	8,172	186,209
Təxirə salınmış vergi aktivləri	15	31,301	23,227
Cəmi aktivlər		335,436	369,790
Öhdəliklər			
Digər maliyyə öhdəlikləri	10	4,295	3,334
Cəmi öhdəliklər		4,295	3,334
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	11	451,800	451,800
Yığılmış zərər		(120,659)	(85,344)
Cəmi kapital		331,141	366,456
Cəmi öhdəliklər və kapital		335,436	369,790

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

“Union Kredit” BOKT QSC-nin Sahmlarlarına və İdarə Heyətinə: Ray

Biz “Union Kredit” BOKT MMC-nin (bundan sonra “Təşkilat”) 31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə təqdim edilən maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın və həmin tarixlərdə tamamlanan illər üzrə mənfəət və ya zərər və sair gəlirlər haqqında hesabatın, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatın və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın, eləcə də əsas uçot siyasətinin və digər izahedici məlumatların xülasəsindən ibarət olan maliyyə hesabatlarının audit yoxlanmasını apardıq. Bizim rəyimizə, hazırkı maliyyə hesabatları “Union Kredit” BOKT MMC-nin (bundan sonra “Təşkilat”) 31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə maliyyə vəziyyəti və həmin tarixlərdə tamamlanan illər üzrə maliyyə notisələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Rayın bildirməsi üçün əsas

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan şəxslərin məsuliyyəti
Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühəsiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Təşkilatın əslilə müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatının hazırlanmasından ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur. Lakin belə əminlik səviyyəsi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun auditin aparılması zamanı bütün əhəmiyyətli təhrirlərin aşkar olunacağına zəmanət vermir. Fırıldaqlıq və ya səhv nəticəsində yaranan biləcək təhrirlər o halda əhəmiyyətli hesab edilir ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya bütövlükdə maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin qəbul eddikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bilər.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılmış audit qərarı əsasında biz auditin aparıldığı bütün müddət ərzində peşəkar mülahizələr irəli sürür və peşəkar skeptisizmi saxlayırıq. Bundan əlavə biz:

- Saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, bu risklərə qarşı audit prosedurları işləyib hazırlayır və tətbiq edir; rəyimizin bildirməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edən audit sübutu əldə edirik. Fırıldaqlıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhrirlərin aşkar edilməməsi riski səhv nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhrirlərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir. Belə ki, fırıldaqlıq gizli sövdələmə, saxtakarlıq, məlumatların birləşmədən göstərilməsi, təhrif edilməsi şəkildə təqdim edilməsi və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə hallarını nəzərdə tutur.
- Təşkilatın daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarının işləyib hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Tətbiq edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların əsaslı olduğunu qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı rəhbərliyin mülahizələrinin uyğunluğu və əldə edilmiş audit sübutlarına əsasən Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli dərəcədə şübhə yarada biləcək hadisə və şərait üzrə qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair fikir bildirik. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu barədə nəticəyə gəldikdə, biz auditor rəyimizdə diqqəti maliyyə hesabatlarındakı müvafiq açıqlamalara cəlb etməli, belə açıqlamalar yetərli olmadıqda, rəyimizi dəyişdirməliyik. Nəticə olaraq auditor hesabatının tarixində əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və şəraitlər Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.
- Maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, o cümlədən açıqlamaları və maliyyə hesabatlarında mövcud əmsəllər və hadisələrin düzgün təqdim edilməsini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və vaxtı, əhəmiyyətli audit nəticələri, eləcə də audit prosesində müəyyən ediyimiz daxili nəzarət sistemindəki əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat təqdim edirik.

Azərbaycan Respublikası,
Bakı 03 iyun 2019-cu il

Ötən ay üzrə gündəlik neft hasilatı 718 min barrel olub

Respublikada oktyabr ayı üzrə gündəlik neft hasilatı sentyabr ayı ilə müqayisədə 37 min barrel azalaraq 718 min barrel olub. Energetika Nazirliyindən Trend-ə verilən məlumata görə, bunun 644 min barrelini xam neft, 74

min barrelini kondensat təşkil edib. Gündəlik 569 min barrel xam neft, 76 min barrel kondensat, 9,5 min barrel isə neft məhsulları ixrac edilib. Gündəlik neft hasilatının 776 min barrel həcmində saxlanılmasına dair razılaşma çərçivəsində Azərbaycan hasilatı sutkada 20 min barrel azaltmaqla bağlı götürdüyü öhdəliyi tam yerinə yetirib. Qeyd edək ki, cari ilin yanvar-oktyabr aylarında orta gündəlik neft hasilatı 762 min barrel təşkil edib.

Energetika Nazirliyi oktyabr ayında gündəlik neft hasilatı ilə bağlı məlumatları OPEC-in Birgə Monitoring Komitəsinin Müştərək Texniki Komissiyasına təqdim edib.

Xatırladaq ki, 2018-ci ilin dekabrın 7-də “OPEC plus” üzrə neft hasilatının gündəlik 1,2 mln. barrel azaldılması ilə bağlı imzalanmış “Əməkdaşlıq Bəyannaməsi”nin müddəti bu ilin 1 iyul tarixindən 2020-ci ilin I rübünün sonunadək uzadılıb.

Daha effektiv vergi sisteminin qurulması müzakirə edilib

Beynəlxalq Valyuta Fondu, Dünya Bankı və Avstriyanın Federal Maliyyə Nazirliyinin birgə təşkilatçılığı ilə "Ortamüddətli gəlir strategiyası - daha effektiv vergi sisteminin qurulması" mövzusunda konfrans fransda Albaniya, Misir, Özbəkistan, Finlandiya, Moldova, Latviya, Bolqarıstan, Qazaxıstan, Rumıniya, Azərbaycan, Rusiya və digər ölkələrin maliyyə və vergi qurumlarının nümayəndələri iştirak edib. Tədbirdə ölkəmizi Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti Baş İdarəsinin rəisi Samirə Musayeva təmsil edib. Samirə Musayeva "Hökumətin bü-

tövlükdə dəstəyi ilə vergi sistemi islahatı üçün hökumətin səylərini inkişaf etdirmək" mövzusunda həsr olunmuş panel müzakirədə iştirak edib, ölkədə həyata keçirilən vergi islahatlarının siyasi, sosial-iqtisadi təsirlərinin müəyyən olunmasının da dövlətin dəstəyi, ölkədə tətbiq olunan konsepsiyalar, strategiya və proqramlar, 2018-ci ildə vergi sisteminə aparılan islahatlar və onların nəticələri ilə bağlı tədbir iştirakçılarına məlumat verib.

Müzakirə zamanı iştirakçıların Azərbaycan vergi sistemindən aparılan islahatlarla bağlı sualları cavablandırılıb.

Qlobal elektrik enerjisi istehsalı 2040-cı ildə 38,7 milyard meqavat/saata çatacaq

2040-cı ildə qlobal elektrik enerjisi istehsalının 38,7 milyard meqavat/saata çatacağı gözlənilir. Bu barədə Beynəlxalq Enerji Agentliyinin (IEA) hesabatında deyilir. Bildirilir ki, keçən il 23 milyard meqavat/saat olan qlobal elektrik enerjisi tələbatı 2040-cı ilə qədər 34,5 milyard meqavat/saata yüksələcək. Elektrik enerjisinə olan qlobal tələbatın böyük hissəsi - 18 milyard meqavat/saatı Asiya-Sakit Okean bölgəsindəki ölkələrdə və 5,6 milyard meqavat/saatı isə Şimali Amerikada formalaşacaq. Keçən il 26,6 milyard meqavat/saat olan qlobal elektrik enerjisi istehsalı 45,4 faiz artaraq 2040-cı ildə 38,7

milyard meqavat/saata çatacaq. İstehsalda bərpaolunan enerji mənbələrinin payı 50 faizi keçəcək. Bərpaolunan enerji mənbələrində bu dövrdə 26 milyard meqavat/saat elektrik enerjisi istehsal ediləcək. Ən böyük istehsal - 15,5 milyard meqavat/saat külək və günəş elektrik stansiyalarından təmin olunaçaq. Bu stansiyaları 6,9 milyard meqavat/saatlı istehsalda su elektrik stansiyaları izləyəcək.

Gömrük Komitəsi dövlət büdcəsinə 3,6 milyard manatdan çox vəsait köçürüb

Bu ilin yanvar-oktyabr aylarında Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən dövlət büdcəsinə daxilolmalar 3 milyard 645 milyon 325 min manat olub. Komitədən bildirilib ki, on ayda gömrük rüsumları üzrə dövlət büdcəsinə daxilolmalar 909 milyon 323 min manat, əlavə dəyər vergisi üzrə 2 milyard 482 milyon 65 min manat, aksizlər üzrə 217 milyon 320 min manat, yol vergisi üzrə isə 36 milyon 612 min manat təşkil edib.